

Uroš Župančič:

Severna stena Velike Mojstrovke nad Svatnicami.

Obliznil sem si tople kaplje, ki so mi prve padle iz temnih oblakov skozi soparno ozračje na lice. Že na Visoki Ponci me je blisk in grom opozoril, da se bliža huda ura. Naglo sem si poiskal prehod naravnost navzdol skozi grape Smrtnice na Ovčjo stran. Kaplje so me dohitele v strmini pod Turnčem; pognal sem se, da sem kar padel v votlino, v kateri sem iskal strehe pred nevihto. Prepodil pa sem prestrašene ovce, ki so pred menoj prišle v votlino vedrit. Dež je pričel liti v nepretrganih curkih. Vihar in naliv sta prisilila ovce nazaj. Ko so videle, da jim nisem sovražen, so se pričele tiščati k meni in skoraj mi je bilo toplo. Iz nahrbtnika so one dobile večji delež nego jaz. Kakor je prišla, tako je naglo minila huda ura. Rušje nad menoj v Siljici in okleščeni borovci ter macesni v Siljevcu pod menoj se niso več tako močno pripogibali in glasno razgovarjali; pogovor jim je pojemal, veter je le še sem in tja stresal z vej kaplje dežja. Narava se je umirila, megle so se dvignile in kmalu jih je popilo zahajajoče solnce. Stene tam v Mojstrovki so bile umite, žarele so in videti so bile silno blizu. Solnce je tonilo tam za Višem in Montažem, preko Kotovega sedla je pošiljalo poševne rdeče žarke z obrisi Jalovca na Travnikovo steno, senco Kotove Špice pa na steno Velike Mojstrovke. Kako sem bil zadovoljen v družbi ovac, nemoten, s takim razgledom, v svežem večernem razpoloženju! V oči mi je najbolj padel rdeč, poševen raz, ožarjen od solnca; takoj levo ob njem se je črtala v gladki steni temna senca razu: narava mi je pokazala možnost prehoda, ki ga poprej nikoli nisem zasledil, čeprav hodim z odprtimi očmi po gorah. Zaslutil sem med rdečim robom in temno senco prehodne kamine; vlekli so se od temena navzdol, maloda niso dosegli meli pod stenami, ustavili so se nad temnimi prevesami v dnu stene. Še bi sedel in se vdajal lepim mislim, da se niso meglice v Planici združile s somrakom. Z njimi je izginila v temno steno tudi svetla odprtina, omejena z obrisi Jalovca, Kotovega sedla in Kotove Špice.

Kmalu sva z Levom stala na široki gredi pod Travnikovo grapo. Že spodaj na Gamsovi Riži sva spoznala, da ni pristopa preko temnih algastih preves v dno omenjenih kaminov. Sem od Travnika pa vodi polica; po njej sva krenila nekaj časa še v okovankah, na prvem robu sva jih že sezula. Dalje je vodila ozka lašta, na kateri še plezalniki niso dobili varnih stopov. Dobro varovana, sva prečila nad

spodnjimi prevesami po lašti na levo. Da bi oba vedela, v kakšnem položaju sva, sem poklical tovariša, naj gleda in posluša. Z nogo sem sprožil kamen, ki mi je bil na poti, in sem ga poslal navzdol; le za čas sva ga videla, potem je izginil izpred oči in padal — padal. Zadržala sva dih in prisluhnila — čez čas sva čula padec; to čakanje je bilo za naju cela večnost. Odjek udarca kamenja tam spodaj je bil dolg — globok je bil vzdih naju obeh. Leo me je pogledal: »Pazi!« Ko bi svoje misli izrekel, bi mu jaz odgovoril isto; a opominjati in učiti dobrega tovariša, se mi je zdelo nepotrebno. Vedela sva oba, da je nama življenje n a d uspehom.

Tesno sem se prislonil k steni, razbremenil in razdelil težo ter plezal dalje — tipal in iskal sem dolgo — šlo je. Konec vrvi začujem v težkem položaju: kolikokrat se čuje v steni, kolikokrat sem ga že čul, a še nikoli tako nezaželjenega: »Pridi bliže, za dober korak! Da bom izven nevarnosti — na varovališču.« Tovariš se je potrudil, vrvi je bilo dosti — tvegala je — prišel je bliže in rešil položaj. Zabil sem klin, kmalu je bil tovariš pri meni, tesno drug ob drugem stojé, sva bila varna in srečna po pravkar premaganem »dobrem« opravilu. S ponosom sva se zazrla navzgor v lepo prehodne kamine, zbite od padajočih plazov in kamnov.

Preden sva zaplezala, sva postavila možica in sprožila še en kamen navzdol, v tihem upanju, da ne bova šla za njim. Kamin je dobro razčlenjen; na desni ga omejuje nizek raz, ki se mi je neki dan svetil v solncu, na levi pa ga oklepajo strnjeno gladke plošče. Pleza se v razkoraku ali pa v dnu kamina; prevesni vmesni skoki so lahki ali pa so močnisti, da se jim umakneš na levo ali desno. Pleža je polna užitka in lahka.

Takoj nad vstopom se iz kaminov na levi strani odcepi navpična, ozka, izrazita poč, ki se kmalu vzpne v preveso in se zgubi v gladkih ploščah. Zato sva se držala le kaminov. Pa tudi ti pridejo čez čas le v ozko pretrgano poličico; kajti desni mejni raz se je nekoč odtrgal in padel v grapo. Pleza se nekaj metrov le na oprimkih, brez zanesljivih stopenj, potem se zopet greben pojavi, se dvigne in tvori iznova varno plezanje v kaminu. Kmalu sva stopila na široko prodnato polico. Ta poševno seče vso Visoko Mojstrovko, se spušča v Travnikovo grapo, se pretrga na severnem razu Travnika, pa se zopet pojavi tam skozi klasično, mogočno steno in se zgubi v drugi smeri. (Sneg — možic!) Preko police se navzgor proti vrhu zopet dvignejo prepereli, rdeči, krušljivi kamini.

Smer sva plezala (bilo je 10. 7. 1936) 3 ure, višina stene je 400 metrov, vstop smeri še ni končoveljaven, ker ji polica z desne v dno kaminov preveč kvari zunanjo sliko; treba bo pristop do kaminov poiskati preko preves v dnu stene. Smer v glavnem je naravna in se ne more izgrešiti. Spodnji kamini do prodnate police so zbiti po padajočem kamenju in plazovih, vrhnji pa so prepereli in krušljivi. Plezalsko visoko vredna je vstopna polica (zadnji del) in pa mesto v kaminih, kjer ni desnega mejnega razu. Iz smeri je mogočen pogled na Travnik, njegovo grapo in romantično Planico. Priporočam jo za začetnike. — —

H koncu načelna pripomba: Dosti pomembnih smeri je še v naših gorah nedotaknjenih. Tujci jih poznajo, si jih ogledujejo in jih osvajajo. Poznajo jih in gledajo nanje tudi naši plezalci, ki samostojno iščejo svojih potov. Je pa pri nas Slovencih tako, da smo bili in ostanemo nepoboljšljivi egoisti pa neprijatelji vsakega izmed nas, ki napreduje in je boljši od nas samih. Prišlo je celo do tega, da se marsikaka preplezana smer imenuje »ukradena«. Tujcem seveda pa se privoščiči več nego domačinu: če prepleza tuja družba pri nas kakšno znatno smer, je vse v redu; obratno pa, če tako smer prepleza domač plezalec: zavist! In še to: Anahronizem je prepričanje, da ima zaključena družba plezalcev naše stene in prvenstvene vzpone pri nas v zakupu. Ni poraz, če se ogneš s pota in daš mesta urnejšemu, bolj podjetnemu, mladostnemu. Le napredek je to. Žalostno konča oni, ki misli, da je edinstven, nenadomestljiv.

Marjan Lipovšek:

Po vrhovih od Menine do Pece in Olševe.

Ogromni tok slovenskih hribolazcev se obrača v Triglavske gore; s svojo mogočnostjo zastirajo ponižnejše sosede Karavanke in Grintavce, ki so v dokaj manjši meri deležni zanimanja obiska in občudovanja. Skoraj docela neznana pa so nam Ljubljčanom vzhodna predgorja Savinjskih Alp; ne poznamo prelesti njih širnih gozdov, belih skal in zelenih pašnikov, kakor da bi tam ne bilo več visokih gorá, ampak le ostanki, podložniki, ki otemné v sijaju Julijskih in Kamniških velikanov. Toda vnema za gore, to blaženo osrečujoče čustvo, mora biti na stežaj odprta vsem krasotam naše gorske zemlje. Zato mi ni bilo treba dolgega oklevanja in premišljevanja za odločitev, da prehodim križem ta doslej nepoznani mi svet.

Prva pot mi je bila na Menino. Slabo zaznamovana steza me je privedla v dobri poldrugi uri iz Tuhinjske doline do kočice na Bibi. Še istega dne sem se proti večeru sprehajal od Ščavnic do Loke, od Vívodnika pa nazaj do Bibe. Našel sem murke in neskončne množine Marijinega plaščka. Oj Menina Planina, ti svet samotnih pragozdov, cvetočih jas, prepreženih z rdečim slečem, ti svet kraških jam, okroglih ribnikov, blatnih planin, s ščavjem preraslih, ti svet zamotanih potov in stez! Kakšna srebrna jasnina se je prelivala čez tvoje planjave na predvečer slovanskih učencov sv. Cirila in Metoda, ko so goreli kresovi na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem! Daleč na Peci, nekje v Zasavju, tam nad Rogaško ravnico in na ljubljanskem Gradu so zaplamteli v znak radosti in slave. Še mi, Meninčani, smo zanetili velik ogenj, da je svetil v počaščenje pismoukov in znanilcev slovanskega bogoslužja širom naše dežele.

Vreme, ki se je ves teden kujalo, je sprevedril rejeni ščip. Drugo jutro je ležala dolina v nedeljskem miru še zaspana pod mlečno meglo, ko je tam gori že topla solnčna luč preplavljala hribovje. Odšel sem na Vívodnik, sijajni razglednik. Na zapadu so strmeli navpik Grintavci, v zgodnji jutranji uri ostro risani grebeni, stebri in razi. Tam za njimi beli Triglav in Bohinjske gore, cele armade vzpetin: Ratitovec, Blegaš in Polhovgrajski hribi, z višine prav nizki in pohlevni; zadaj daljni Nanos in glava notranjskega Snežnika. Iz megle so pogledovali Krim, Mokrec in visoki Kum z Zasvskimi gorami, cerkvice na Sveti in Limbarski gori. Na obzorju zapaziš Učko in še dlje sivi Velebit. Ta širni razgled!

Špehovi, s kmetije pod Rogatecem

Mimo kraških udorov je šlo naglo nizdol do ledenice Jespe, velike jame, ograjene s hlodi, da pasoča živina ne zaide do prepada. Zlezem v brezno. Hladno veje od vlažnega rastlinja in od visokih pečin, s katerih kaplja voda. Tam v kotu za razmetanimi skalami je led, za njim pa neraziskana, globoka jama, vhod v votlo Menino. Kje ste, jamarji, da preiščete ta neznani podzemni svet?

Iz mračnega udora stopiš na toplo zeleno tratino. Prevališ severni del ogromnega gorskega hrbita, ki se vleče od Kamnika tja do Vranskega, in že stopaš navzdol po gornjegrajski strani mimo korit, v katerih teče bistra voda, mimo celih planjav cvetočega sleča skozi gosto smrečje v hudo strmino, iz katere te položno gozdnato rebro privede v belo Gornjegrajsko mesto. Gornji Grad in ti, graščina ljubljanskih škofov, presega vaju silno hribovje krog in krog; a sijaj zelenih pobočij kar izgine ob vajini bleščeči belini, ki slepi pogled. Cesta, bela kakor zidine ob njej, se vije čez Dreto na desno v Savinjsko dolino, na levo pa v strmine Črnilca tja pod Novo Štifto. Ob cesti je prijazna hiša, v njej skrbna gospodinja, ki te okreпча od strme Menine za še strmejši Rogatec.

Drugo poglavje, drugo gorovje, Rogatec in Lepenatka. V strm breg korakam skozi jelove gozdove po lepi poti mimo sočnih

travnikov pod zelenimi bukvami ob odeveli resi povprek čez strma pobočja mimo samotnih kmetij vedno višje pod skalnato glavo Rogateca, kamor sem prispel, ko je podelgal mrak dolge Rogatčeve sence na kmetiji Spodnjega in Zgornjega Špeha.

Visoko gori v Špehovi domačiji je kisló mleko južina in težak črn kruh prigrizek. Pogovor teče o gospodarstvu, o težavah kmečkega in mestnega življenja, o gospodarjevem bratu, ki je v Ameriki, pa se je pri svoji trgovini zredil vse drugače ko njegov brat pri trdem delu pod Rogatcem. »Praveat uspeh je!« pravi gospodar. O otrocih govorimo, ki ne morejo v šolo, ker je predaleč, o žagi, ki jo name-rava postaviti Špeh, in celo o lastni majhni elektrarni, ki bi jo

Raduha s Podvolovljeka

zgradil z žago vred. Velika je moč gorskih potokov! Spodaj pri Sv. Lenartu imajo lasten mlin. Ni daleč, le pet minut navzdol, a navkreber je huda! Oprtiv nosiš težko vrečo moke dobre pol ure do doma.

Pred večerjo si privoščim Lepenatko. Po skoraj ravni gozdni poti na sedlo Kal, od tam še dobrih petnajst minut navkreber in že stojiš na plešastem vrhu, čigar položno sleme pada rahlo proti vzhodu. Večeri se. Spodaj pri studencu se pase govedo. Pastir je pojužinal, sedaj zganja živad in poka z bičem. Čez Savinjske gore se zgrinjajo ožarjene megle. Zlati soj žarkov zasije včasih skozi zavese. V šopih zasijejo zdaj tod, zdaj tam, kakor da bi ljubo solnce jemalo slovo od lepega gorskega kraja. V dolini se beli Gornji Grad in za njim se izgublja v daljino ravnica Drete in Savinje. Tam zadaj sta Vransko in Celje, tako blizu in tako daleč! Hladno veje veter. Prav narahlo šumijo macesni spodaj na Kalu. Na golem pobočju Lepenatke stoji le nekaj iglavcev, ki so v mraku črni. Zibajo se v vetru in iztezajo svoje temne roke v večerno nebo. Sosed, skaloviti Rogatec, ta Lepenatka in hribovje tja proti Kranjskemu Raku, ta čudna valovita črta, to je znameniti »speči menih«, ki mu je obraz Rogatčev greben, trup Lepenatka, halja Kašni vrh in Kranjska reber.

Pastir je odgnal živino. Dvignem se in stopim do studenca. Komaj petdeset metrov pod osamljenim vrhom privro na dan kar trije izviri. Napijem se hladne vode in odhitim nizdol proti Špehu.

Drugo jutro je zopet solnčno vstajenje. Na strmi Rogatec vodi nova, še ne docela izdelana pot. Prej ko v eni uri si že na ozkem vrhu; ta je le malo razširjeno sleme dolgega grebena, ki se vleče od Kala na sever tja proti Krničkemu vrhu nad Lučami. Trava na grebenu je rosna, zgodnja jutranja ura bije, ko se razgledujem po goratem svetu krog sebe. Poleg mene stoji vitka trirogljata piramida in ob njej na štiri strani neba položene pobeljene deske, pripomoček za letalske snimke. Prav tisti čas so risali člani Vojnega

Planjava in Ojstrica z Velike Planine

Geografskega instituta ves severni predel Slovenije za nove specialke v majhnem merilu.

Od zadnje hude strmine pod vrhom se oddihujem in lenarim v hladnem zelenju. Razgled je prav isti ko z Lepenatke, le proti severu se prožijo novi pogledi na Ráduho in na grebene proti Smrekovcu. Na samotnem vrhu sanjariš, zatopljen v daljine in se pogovarjaš z visokimi sosedi onstran dolin; toplo solnce, objemajoče širni svet krog tebe, ti vliva radost v srce. Nad Ojstrico se je rodil obláček. V modrini plove, svojo malo senco meče na pečine, za trenutek zakrije zeleni hrib v predgorju in že je ugasnil. Pod Ráduho se je začrtala dolga, tenka plast dolinske megle. Čudna je tišina, ki plava v sijajni svetlobi nad prepadi. Ej, poletne gore, kdaj je nebo nad vami še tako sinje, kdaj vaši snegovi tako belo bleščeči?

Z Rogatca vodi stara pot v vzhodnem boku na K a l. Ni se mi je ljubilo iskati, zlasti ker sem v Gornjem Gradu izvedel, da je steza naravnost po slemenu grebena na sedlo že nekoliko nadelana. Vodile so me po njej odsekane veje in izčiščeni prehodi med iglovjem. Sveža smola na šteljih pove, da ni dolgo, kar je imela tod opraviti sekira. Pod gostim drevjem se plazim in čez izpostavljene skale lezem. Po strmem rušnatem grebenu se spuščam nizdol in pridem

do najtežjega mesta, pred katerim so me že v dolini svarili. Nerodna gladka skala zapira v strmem zapadnem boku pot doli na malo sedelce, za katerim pada greben v navpičnih skokih na Kal. Moj oprtnik je bil dokaj obširen in pač nekaj časa je preteklo, preden sem se obrnjen v steno, spustil po rokah na borne stope pod skalo. Nerodno visiš na levo, kamor te vleče še teža na hrbtu, pod teboj pa — saj ni bogvekaj! Nekaj metrov stene, nato strm žleb, v katerega pa smeš zares šele s sedelca. Prezgodaj — kar tam izpod skale navzdol — bi bilo kaj nevarno! Nekoliko težavno sem prestopil na desno — oprimki so bolj redki — skočim in že sem na sedelcu. Odtod po grebenu naprej ni mogoče, zato zaviješ na zapadno stran precej nizko navzdol po jako nagnjenem žlebu, kjer pride v spolzki travi prav tudi zadnja oplat, in kmalu si na Kalu.

Kal je lepa prevala, kjer rastejo široke smreke in macesni poleg golih, docela oguljenih debel, suhih okostij nekdanjih ponosnih dreves. S prevale je v Podvoljck zarisana pot mimo male planine, kjer najdeš bister studenec, navzdol skozi jelševje mimo žuborečih potočkov v hladni dopoldanski senci. Ne hodim dolgo, kmalu se odpre dolina; nad njenim ustjem, za katerim se zajeda v hribovje soteska Savinje, se pne v nebo silna Ráduha, spodaj ob potoku se prikaže beli Riharjev dom, kjer mi postreže gospodinja z imenitnim kislim mlekom in vogalom kruha. Da, tudi to so nebesa!

Malo nato sem že na poti proti zgornjemu koncu doline ob bistri Lučnici. Pozdravlja te mala cerkvičica sv. Antona — v kapelici pred njo vidiš upodobljenega s svetnikom vred tudi debelega prašička — za cerkvijo pa so samotne kmetije, za klicaj oddaljene druga od druge, vse strmejše v breg postavljene, dokler te kolovoz ne privede na kranjsko-štajersko mejo, na široki Volovljek. Kljub vročemu solncu in zgodnji popoldanski uri se ne ustavim. Čez strm ronek lezem vkreber, naravnost po vroči ravnici in preko poraslega pobočja se dvigam in že sem pri Gojških pastirjih, odkoder ni več daleč v kraljestvo Velike Planine.

Mislim, da ni alpinista, ne sportnika, ne esteta, ki bi še popisoval Veliko Planino, odkar je pero Juša Kozaka opevalo v »Belem macesnu« slavo in čar te mogočne planote. Kaj je prav za prav na njej tako samosvojega? Morda silna bližina in mogočnost

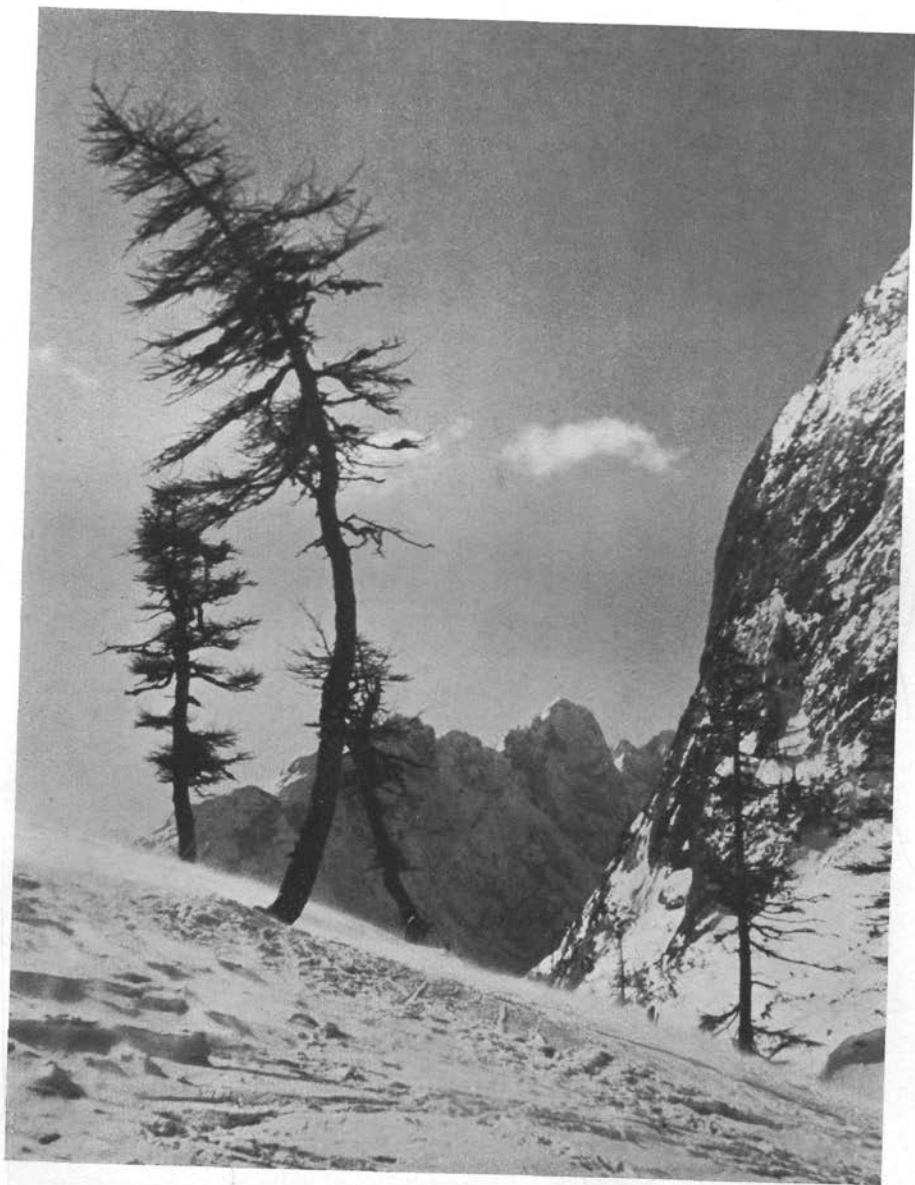
Savinjske gore z Raduho

snežnikov? Ali daljina obljudene ravni, ki jo kljub daljavi vidiš jasno pod seboj? Morda čar edinstvenih visokih smrek tam proti Mali Planini? Ali pa izpostavljeni Poljanski rob, na zapadu prepaden, na vzhod tako mehko položen? Vse skupaj je veliko čudo, kljub zarisani poti, kljub turistovski koči in kljub govedu, ki se pase po planini in prekriva tla z govnom. — Drugi dan je bil sila vroč. Namenjen sem bil na Konja, na zadnjo visoko goro pod osrednjo rajdo Grintavcev, ki je s Presedljajem neposredno zvezana z njimi. Široke Savinjske gore, ki so že z Velike Planine tako mogočne, stopijo na Konju še bližje. Vsa prelepa valovita črta, ki jo občudujemo iz daljave, tu izgine, opaziš le še skalnate strmine, tu gozdove, tam začrtano stezo, tu zeleni drn. Ozko sleme na Konju pada v dve Beli, v Lučko in v Bistriško. Med teboj in med snežniki leži v senci silna globel, iz katere veje hladen zrak. Kakor na krilih stopaš po ozki stezi, ki te prekmalu pripelje na Presedljaj.

V Lučko Belo krenem. Steze v njej so zapuščene, s težavo slediš staremu, obledelemu risu. Koča v Šibju razpada in gozd nad njo je zanemarjen. Veliki štori in podrta drevesa nudijo prijetna sedišča. Hudournik si je izjedel pot med ozkimi skalami. Čisti tolmunčki leže po dolgem med strnjenimi pečmi, ki so gladke in se pogrezajo strmo prav do dna prozorne vode. Komaj najdeš za silo nekaj stopov, da prideš do kraja, kjer se lahko napiješ. Dolga je Lučka Bela, nič manj ko Bistriška. Steza se nižje doli v gozdu nekajkrat izgubi, da jo prav težko izgrebeš iz črnih, vlažnih tal. Tudi risa ni nikjer več. Samotna, a lepa je ta stranska dolina. Sredi nje izvira ledeno mrzla voda Žegnanega studenca. Kakor malone vse podobne doline v Savinjskih Alpah, se tudi ta proti koncu zoži, stene se nagloma vzpno, da te vodi steza nad njimi, potok pa se spodaj peneče prebija skozi majhen vintgar. Ne dolgo! Še ovinek, pa plane v naročje Lučnici, ki se na široko vije po prostranem Podvoljvleku. Nad vintgarjem v Beli so strme pečine, po njih je dobil ime kmet Podpečnik, čigar lepi dom stoji tik ob vhodu v Belsko dolino.

Hoja ob strugi Lučnice navzdol je romanje po lepem planinskem svetu. Na desni me pozdravlja znanec Rogatec, pod njim obširna Riharjeva domačija, na levi se košati mogočna Podveža, kjer je nekje zgoraj Planinškov dom. Še pred Lučami se pod duhtečimi smrekami slečem in skopljem v toplem potoku. Vonj iglavcev, sveža voda, topla trata in sijajna luč, vse se je zgrinjalo krog mene. To je bil najlepši dolinski počitek na celi dolgi »rajži«.

V Luča h se nisem mudil dolgo. Ugasil sem si najhujšo žejo s hladnim malinovcem, nekaj malega zaužil in že sem jo mahal navzgor proti Ráduhi. To je strma tista pot! Kar naglo se dvigneš v travnate rebri, na katerih se belijo kmečki domovi. Skozi gozd se steza za hip položi, da se oddahneš, kajti solnce prav močno pripeka. Dalje in dalje, neusmiljeno naravnost, ves čas po napetih podankih široke Ráduhe korakam. Spodaj na desni leže med strmimi pašniki kmetije Rádušnika, Obojnika in Gaberšnika. Tam za Kalom, kjer stoji zaprta koča, se nad hudim strmcem steza cepi. Na levo prideš na planino Arto, naravnost pa na Loko, nad katero je ne-

Na Vršiču

Foto ing. St. Murko

oskrbovana koč. Ker sem tam nameraval prenočiti, sem torej zavil na desno in po nekoliko zložnejši stezi kmalu dospel na planino, ki leži sredi prostrane dobrove med samimi gozdovi. Visoko v bregu zapazim osamljeno koč, tam, kjer se gozd že izgublja v borovju. Strma, a ne dolga je pot do nje. Pred koč je mizica s klopmi, krog nje ograja, da se počutiš bolj domače, koč sama pa razdeljena v dva prostora. Levi je trdno zaklenjen, v desnem je pograd, na njem slama, pred pogradom dolga klop, pod oknom miza. Odprem oknice, da zaveje sveži zrak skozi izbo, razložim brašno in se odpravim iskat studenca. V Lučah so mi dejali, da na Ráduhi ni vode. Vlekel sem torej s seboj iz doline trebušasto aluminijevko, polno luške studenčnice. A specialka mi je pokazala blizu koč izvir. Nisem se motil, kmalu sem našel nad koč močan studenec, ki se izliva v veliko betonsko korito. Preskrbljen sem bil z izvrstno pitno vodo, dovolj pa je je tam gori celo za kopanje.

Večer na Ráduhi. V enem samem strmcu se enakomerno dviguje mogočna ploskev njenega jugovzhodnega pobočja od podnožij gori do valovitega robu, kjer se strmo prelomi na zapad v silni steni. Vznožja so gosti gozdovi, boki zeleno borovje, mednje postavljeni svetli macesni; vrhovi so bele skale. V malih vrtačah leže snegovi, med skalinami pogledava ruša, na njej so posejane prelepe gorske rože.

Jutranja svežina se je sprevrгла v večerno mehko. Trudno sonce se nagiba k zatonu. S planine čujem zvonce živine, prav od daleč mi prihaja zvok na uho. Tih, nekam otožen mrak pada čez gore. V dalji se dviga Rogatec. Sivomodri so obrisi, dokler v naraščajoči temini ne izginejo v nedoločne oblike nad črnim gozdom.

Luči nisem prižgal. Ležal sem na pogradu in užival sproščenost počivajočega, zdelanega telesa in hladilni mir večera. Sam ne vem, kdaj je prišel nadme spanec.

Ponoči je rahel veter trkal na oknice. Stopil sem pred duri. Nežna mesečina je lila z neba. Nastajal je ravno zadnji krajec. Njegova svetloba je preplavljala nebo in zatemnjevala zvezde krog okrnjenega koluta. Na južnem obzorju sta se svetila visoki Škorpiljon in Strelec, tam na vzhodu pa je že vzhajal veliki Pegaz, kralj jesenskih večerov. Bila je pozna noč. Komaj čutno je pihljal jug. Toplina se je razlivala čez deželo, slutil sem, da bo drugo jutro v znamenju oblakov. Zares so že zgodaj prepregli nebo lahki ciri v najrazličnejših oblikah. Tam nanizani hlebčki, tod nežne mreene. Nad Ráduho se je razpel velik oblíž, resast na krajéh.

Dobro uro hoda je od koč na vrh široke gore, odkoder se Savinjske Alpe kažejo povsem drugače, ko jih gledaš v njihov vzhodni bok. Ojstrica in Planjava sta se strnili, Jermanova Vrata zastira Grofička, skupek Rink zakriva Skuto in Grintavec; le Kočna pogledava od zadaj. Na Karavanke pada senca dolgega oblaka. Olševa in Peca sta temni. V dalji se boči obris Obira.

Ne pomudim se dolgo pri vitki piramidi. Še dolga pot me kliče naglo na noge. Navzdol do koč je dobre četrt ure; le na tistem koščku poti, kjer se plaziš po vseh štirih pod bodečim borovjem, da

ti ne odrgne opaljenega hrbta, se zamudiš dalj časa. Previdno se izogneš močnim vejam, da te ne oplazijo, zgoljufaš se pod najgostejšim iglovjem na plano in v kratkem si pri studentcu. Očedil in umil sem se, nato hajdi h koči in že sem stopal z oprtnikom v breg proti planini Javorje, ki leži na skrajnem vzhodnem pobočju Ráduhe. Blatni pujski, ki so se vneto valjali v emokastih lužah, so me navdali z bojznijo, da na planini ni goveda. Tako bi šel moj zajtrk po vodi. Pred pastirskim stanom sem postal. Zvoki harmonike mi prihajajo na uho. Potrkam — vse tiho, le godec reže naprej svojo vižo. Stopim v stan, a nikogar ni. Poskusim pri durih, ki vodijo v kamro. Glej ga, veselega pastirja, kar v temačni izbi sedi na postelji

Peca s Travnika

in zadovoljen vleče svoj meh! Široko se je zasmel mož in mi postregel s kislim mlekom.

Planina Javorje je bila tisti dan zaželjeni cilj pod Ráduho. Meni za zajtrk, dvema turistkama, ki sta prišli od Šmrekovca sem, pa za potrebni oddih. Okrepčali sta se tudi oni z dobrim mlekom, nato smo se ločili. Onidve na Ráduho, jaz proti Smrekovcu. Taka so poznanstva v planinah: vesel pozdrav, navdušeno pripovedovanje, nato kratko slovo in že smo na svojih potih. Gore nas kličejo!

Hodil sem po najlepši in tudi najdaljši grebenski poti, kar sem jih kdaj spoznal. S planine sem zavil navzdol na široko ravnico in z njenega zgornjega roba krenil proti Beli Peči, ki jo prevališ po golih jasad in gozdnatem hrbtu vseskozi ob lesi, ki izgleda kakor meja med zeleno Štajersko in zamračeno Koroško. Na južni strani se prišetaš mimo imenitnega studenca na široko planjavo Travnika, kjer se odpre krasen pogled na Peco, na Ojstrico z Velikim vrhom in na Kamen, preko katerega drži naša pot. Širna planota valovi na jug in na vzhod. Daleč spodaj leže gozdovi. Sedlo pred Kamenom je posejano z rumeno brdngo. Sredi dišečih cvetic ležim in opazujem sloko obliko drnastega in skalovitega roba nad gozdom. Zadaž za robom se blešči modro nebo, kjer plavajo veliki oblačni kupci. Kar

Savinjske Alpe z Male Pece

nenadoma se iz jasnega vlije huda ploha! Veter, ta nepridiprav, jo je prignal izza Ráduhe. Težki oblaki se vale od Grintavcev sem. Naglo jo uberem po strmi stezi na K a m e n. Iz gozda stopiš skozi redkejšo bukovino na plano, drnasto pobočje, kjer stoji lepa kapelica. Pod grebenom dalje, sedaj na štajerski, sedaj po koroški strani vodi skoraj ravna steza. Debele kaplje padajo posamič z oblačnega neba. Ploha se je unesla, le tam nad Belo Pečjo parkrat trešči, neurje pa plava proti Peci in Mežiški dolini. Ostrejšje oblike Kamena se izoblikujejo v kopastem Krnesu. Lepa pot me privede v prijazno kočo na južnem pobočju Smrekovca. V koči je simpatičen, mlad oskrbnik, ki streže turistom in letoviščarjem. Od teh slišiš visoko nemščino, naletiš pa tudi na knjige hitlerjanskega »Jungbunda«. Mlečni pobiči se nosijo po »junkersko« z dokolenkami in belimi športnimi nogavicami. Quo vadis, severna Slovenija?

Megleno jutro drugega dne ni obetalo najlepšega vremena. Od kočje sem krenil na »laško cesto«, po njej čez Kramarco, prevalo pod Smrekovcem, nizdol v Črno. Trg Č r n a je danes v znamenju rudnikov gori pod Peco. Zelo so si podobna tri gorska naselja: Solčava, Luče in Črna. V ozki dolini se dviga ob bistrici sredi strmega hribovja vitka cerkev, ob njej se stiska nekaj hiš. A v Črni opaziš celo vrsto trgovin, konsumna društva imajo tod svoje podružnice, pred trgovinami je lepa šola in tudi gostiln se ne manjka. Našel sem celo dobrega urarja. Popravlil mi je mojo »čebulo«, ki je nagajala že od Menine sem. Čakaje na popravilo, sem obedoval in pisal pozdrave.

V soparni opoldanski uri sem jo ubiral nato po beli cesti ob

Meži navzgor in pri znamenju zavil strmo vkreber proti rudnikom. Srečaval sem zaprašene rudarje, ki kopljejo svinec in cink. Vračali so se domov, nekateri v dolino, drugi navzgor v malo selo Pod Peco. Kmalu za vasjo je okolica spet prirodna. Ni betonskih korit, ne žičnih vzpenjač, ni rudarskih naselij, ne vhodov v rudnike. Pač bolje bi bilo za Mežiško dolino, da živi v znamenju domačega letovišča kakor pod pezo tujega rudniškega gospostva? Kaj?

Velik gorski gozd prerašča pobočje. Skozenj se vije strm kolo-voz, ki te v vijugah privede mimo hladnega studenca v Uletovo kočo pod Peco. Oprtnik je ostal v varstvu dobrodušne oskrbnice. Odpravil sem se na vrh z dvema turistoma, ki sta hotela na Obir.

Dolina Tople

Pece je velika gorska grmada, katere zapadni del leži v Avstriji. Gora ima izrazito obliko Karavank. Njen podolgovati, drnasti greben te od daleč spominja na Begunjščico. Nad grebenom se dvigujejo nekatere vzpetine, od katerih je najvišja Kordeževa Glava, vrh mogočne Pece. Krog vrha se greben razširi v hrbet z rušnatimi kotanjami in malimi ravnici. Med tremi svetovi leži ta visoka gora, na katere se proži sijajen razgled. Čudovite so silne razlike med njimi. Na severu je razprostrta Koroška, vsa v svetlih poljih, posejanih z belimi naselji; med travnike so se zajedle temne lise gozdov. Na vzhodu se pne širono Pohorje, tem na levo še Kozjak in avstrijske gore, slične ena drugi: ogromni, prav rahlo napeti loki se bočijo na obzorju. A na jugu silovite apnenske grmade Savinjskih Alp; špiki, vršiči, sedla in škrbine. Med gore so zasekane ozke doline Robanovega Kota in Logarske doline. Kot stražar Grintavcev stoji črna Olševa, posestrima Pece v Karavanškem gorovju. Nad Sv. Jakobom se dviga raztrgana stena Raduhe, dalje proti vzhodu valove zeleni grebeni, po katerih je vodila včeraj moja pot. Za Smrekovcem se sveti cerkev na Oljski gori in zadaj opaziš Konjiško hribovje.

Silen jug je gnal kope oblakov čez snežnike. Na skrajnem zapadu je v zlatu zahajalo solnce. Koničasta Košuta, katero gledaš

odtod v prerezu, tekmuje v ostrini s Storžičem, ki se vzpenja izza Kočne. Še dalje opaziš obrise Stola, prav zadaj pa zaslutiš Triglavsko gore, ki jih zastira čadasti zrak.

Mrzli veter me je prekmalu pregnal k povratku. Previdno sem obšel na ravnici pod Kordeževo Glavo govedo, med katerim se je pasel velik bik, in krenil navzdol proti koči.

Svetlo solnce me je drugega jutra zgodaj spravilo na noge. Grintavci so kar blesteli od sijajne svetlobe. Macesni so se umili v rosi in se v pražnični obleki stegovali proti solncu. Takoj nad kočjo zavije lepa pot povprek čez strme ronke. Nad stezo se dviga vstromljena južna stena, divje izgledajo njene razdrapane peči. Skozi macesnovo goščo, čez meline pod drevesnimi pečinami nad malim slapom te vodi pot, dokler ne prispeš v zgornji konec doline Tople k veliki pristavi kmeta Končnika. Nisem se ustavil, mudilo se mi je dalje. Navzgor na Preval mimo pisanega polja sem stopal in po napetem strmcu dospel do počivajočih graničarjev. Napotili so me k Sv. Jakobu, a nisem jih poslušal. Da sem jih ubogal, bi izgubil preveč višine. Ubral sem raje svojo pot in prav sem storil. Bila je samotna; celo kmetov, ki stanujejo tam okoli po osamljenih kmetijah, nisem srečal. Po jarku sem prišel navzdol do Ledrovca, odkoder pregledaš nadaljnjo smer ko na dlani; nato hajdi nizdol do podrte žage, vkreber mimo Kumarja in že si dospel do cerkvice sv. Ane, poleg katere čepi majhna mežnarjeva kmetija.

Osamljena gorska cerkev je na zunaj stara, znotraj pa prenovljena. Obraznik novejšje šole je tik pred vojno naslikal na stropu v podobi in besedi osem blagrov, sredi katerih je upodobljen Zveličar z napisom: »Christus vincit, regnat, imperat.« V zadnji steni zapaziš majhen kor in orgle, ki po videzu spadajo v starinski muzej. Stranska oltarja sta posvečena sv. Boštjanu in sv. Neži; najzanimivejši pa je glavni oltar, katerega gornji del je čudno izrezljan iz ozkega podstavka v široke baročne okraske, med katere je postavljena slika sv. Ane.

Visoko stoji cerkev nad globaljo. V velikih valovih žita travnikov in njiv pada pobočje v ozko grapo in se na drugi strani prav tako strmo vzpne v košat hrib, nad katerim se širi silno južno pleče gore Kralja Matjaža. Skalnata Peca čuva nad lepim gorskim krajem.

Sv. Ana nad Koprivno

Jug je prepregel nebo z belimi oblaki, modrina se je umikala proti severu. Izza Olševe so se pokazale temne megle. V senci so ležala pobočja. Nad cerkvijo je gozd, skozenj vodi skoraj ravna steza. Vseskozi se je držiš na levo in privede te, venomer vprek čez strmine, preko laz in izsekane frate do ovsenega polja, čigar visoko ograjo s težavo prekobališ. Še čez kamenito reber moraš, na drevesih zaslediš dve osamljeni rdeči znamenji — bogve, odkod sta se vzeli — in kmalu si pri zapuščeni kmetiji. Domači so neke na polju pri delu, ne prikličem jih. Na seniku zapazim tretje in zadnje znamenje, pot naprej pa ni uganka: nizdol ob travniku, vprek do jarka in nato na levo okrog dolgega gorskega hrbta. Čez nepokošeno, strmo senožet sem dospel na planino Olševo. Močan studenec mi je ugasil žejo, graničar mi je pokazal do karaule, ki stoji v gošči zadaj za planino, tik pred mejo. Od tam moraš na levo v strmine pod Olševo k novi lovski koči, do katere hodiš še dobro uro.

Sédel sem na smrekovo tnalno pred kočo, ki je šele surovo izdelana. Od olupljenih debel je sladko dišalo po smoli. Bil je zadnji dan mojega dolgega romanja po gorah krog Savinjskih velikanov. Jemal sem slovo od zelenih macesnov, ki se jih oko ne more nagledati, od malih svetlih smrek, od širnih gozdov in smejočih se dobrav pod menoj. Onstran Olševe me je čakala prometna cesta, na njej vozilo za povratek domov. Čim bolj priganja čas, tem bolj visiš z vsem bitjem na gorah. Čim bližji je odhod, tem več si daš opravka. Le hip še, da se poslovim, le malo še, da si poravnam klobuček, le trenutek še, da zadnjikrat objamem s pogledom to lepo našo deželo!

Počasi se dvigujoča steza me je vodila po severnem pobočju Olševe. Nisem strpel premajhnega strmca. Kar navzgor sem udaril skozi gosti lapuh in suho smrečje, skozi šope razcvitajočega se sleča na stezo, ki pride šele v dolgi vijugi na to višino in te vodi na vzhodno sedelce pod vrhno glavo. Navkreber od pota opaziš izhrojene lovske sledi in steze divjih koz. Po njih sem dospel skozi gosto borovje naravnost na vrh.

Naval megla z juga je prekril gore. Olševa me je sprejela z mokro sivino. Komaj, da sem dobro videl na pot predse. Lepa višinska steza, dobro zarisana, te pelje vseskozi po grebenu med dvema dolinama, ki sem ju pa le slutil. Izpred zadnje glave zaviješ levo navzdol in kmalu si izven območja mrča in megle. Visoko v boke Olševe se zaganja siva plast, iz katere prši droben dež. A kakšen divji svet je tam gori! Črni stolpi, zajede in mokre poči, ogromne prevese in silne gladke pečine. Zvijam se nizdol po lepo nadelani stezi in nenadoma stojim pred črno votlino, veliko P o t o č k o Z i j a l k o. Presamotno je tam okoli in prečno v votlini, da bi se razgledoval brez vodstva po domu pračloveka in jamskega medveda. Veščega vodnika ti je treba in močne luči, da srečno opraviš hojo po jami, do konca še neraziskani.

Zadnje strmine ostajajo za menoj. Položni travniki se širijo ob meji, po njih sem zavil k Sv. Duhu. Skozi gorsko vasico sem dospel čez senožeti in po strmem gozdu na belo cesto, ki me je privedla v Solčavo.

Končana je bila dolga gorska pot. Hodil sem po svetu, skoraj docela nedotaknjenem in samotnem. Ne zaide zlepa vanj noga gorskega popotnika, še manj lahkoživa letoviščarska družba. Zdelani kmetje, molčeči pastirji in službeni graničarji hodijo tod. Vrnil sem se v kričeči red našega civiliziranega življenja. Te strme gore pa, katerih visočine sem prehodil, te širne planjave, katere sem premeril, ta gorski svet, katerega veličastvo včasih vendarle doumeš, ti kliče pri slovesu presladko besedo: »Ostani!« In Bog ve, če ne bi bil poslušal tega klica, da nisem imel v srcu trdnega upanja na svidenje.

Foto I. Gaberell, Thalwil (Zürich)
Kozolec (»Heuhiste«, »le chédail«) v zapadni Švici,
kanton Graubünden, Muraun pri Čuragli

Dr. A. Debeljak:
Kozolec v Švici.

Žiga Popovič, slovenski prirodoslovec, geograf in jezikoznanec (1705—74), piše v svojih *Abhandlungen* II, 104: »Harpe, wendisch Kosowz, wahrsch. von Kosa«, ko je poprej zaradi učenosti razmotrival, ali morda ne izvira ta naziv iz hebrejščine. O tej gospodarski napravi je poročal I. Navratil v *Mohor*. kol. 1892. Nekaj najdeš o njej v *Mladiki* 1930, 212. Štrekelj govori o tem v *DiS* 1905, 247;

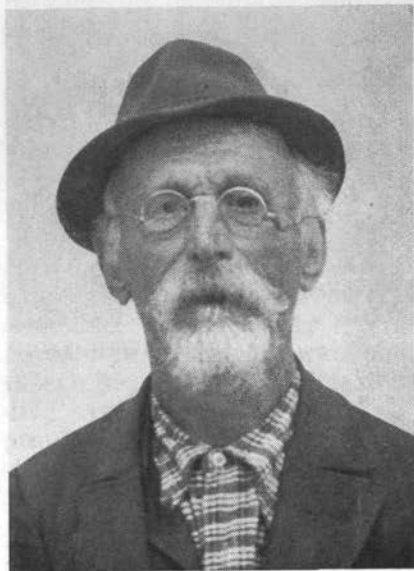
isti list pa se spominja »stoga« 1903, 441. Francoski romanopisec P. Morand pravi, da je »kozolets« značilen za slovensko pokrajino (L'Europe Centrale 11. februarja 1933). Svoje podatke je menda posnel po Melikovi razpravi: »Kozolec na Slovenskem« (1931), najbolj izčrpnem delu o tem predmetu. Tu naletiš na str. 89 Rhammovo naziranje o zvezi med tirolskim in slovenskim kozolcem (»kese«, »kes'ne«). Vendar pa se Rhammu zdi umestno naglasiti, da gre enovrstni kozolec proti zapadu še čez Graubünden v romansko Švico, in sicer pod samostojnim imenom »rascanna«. Toda po visokih dolinah tega predela se rabijo izrazi »kesne«, »kišne«, »kešne«, ki so sorodni zapadnokoroškemu in tirolskemu »kesn« (iz slov. koza). To mnenje zastopa slavist Lessiack, priznavajoč, da so bili stari Slovenci v poljedelstvu pred Nemci, ki so se od nas marsikaj naučili. Od Slovanov so povzeli kozolec Madjari: »széna-kazal«, dalje stog kot »asztog«, Švedi »stack« i. dr.

V preteklem poletju je prof. dr. P. Brežnik dobil v romanski Švici nekaj slik kozolcev, nazvanih: »le chédail« ali »claië à cé-réales«, nem. »Heuhiste« ali »Getreidetristen«. (Gl. naš posnetek.)

Dr. A. Brilej:

Obisk pri Bobku.

(Ob njegovi 75 letnici.)

Janez Pečar-Bobek

Janez Pečar, po domače Bobek, je izmed zadnjih še živelih vodnikov iz »klasične« dobe dr. Kugyja in dr. Tume; njegovi drugi iz onih časov že davno vsi počivajo pod rušo: Andrej Komac, nenadkriljivi mojster v skali, Tožbar, revež brez čeljusti — borec z medvedom — pa Kravanja, Ojcinger, da omenimo prvake. Le Joža Komac, »divjji Joža«, menda še živi tam nekje v Trenti. —

Bobek je še čil, živahen in dobre volje, pa zgovoren, da sploh ne prideš do besede pri njem. Zadnjič poleti, ko mi je deževje pokvarilo nameravano turo na Prisojnik, sem ga obiskal v Kranjski Gori. Njegova hiša (štev. 36) je nasproti cerkve. Dasi je bilo še zgodaj — ura je komaj odbila sedem — je bil koj pripravljen, da stopi z menoj na pol litra belega k »Razoru«, češ, »kava mu navsegodaj nič kaj ne diši, žganje je pa premočno za človeka v letih«.

Bobek je suhljat mož tršate, srednjevelike postave, nosi sivo brado in očali, na glavi zelen klobuk, za trakom pa par očnic. Med pogovorom venomer vleče kratko čedro, premeteno pomežikuje z očmi in se zadovoljno smehlja.

»Rojen sem leta 1862,« mi je razkladal, »to se pravi, da sem letos dopolnil 75. leto. Pa sem še krepak; ravno včeraj sem šel peš čez Podkorensko sedlo v Beljak in nazaj.*) Pa mi nič ni, še ‚noje‘ me ne bolé. — Gore sem spoznal že v mladih letih; ko sem bil 19 let star, sem bil že ‚ta divji‘. Potem sem postal ‚vodja‘ (vodnik), sem imel knjižico nemškega planinskega društva. Vodil sem mnogo znanih ljudi, imena sem že pozabil. Kar pogledite v knjigo, pa boste videli. Veste, te-le knjige so od leta 1905 naprej, prej sem imel že dve drugi, pa sem jih moral oddati v Beljak, ko so bile polne. Vodil sem vseprek: Slovence, Nemce, Čehe. Precej jih je med njimi, ki so bili znani turisti. Postavim dr. Kugyja, ki je bil zmerom v družbi, največkrat je bil z njim Bolaffio. Peljal sem oba na Prisojnik in na Ponco. Pozimi smo večkrat poskusili na Prisojnik, pa smo se morali vrniti, ker je bil sneg premehak. Enkrat sva pa z Ojcingerjem pred praznikom daleč gori napravila stopinje in po njih so šli drugo jutro dr. Kugy in njegova družba na vrh. To je bil prvi zimski pohod na Prisojnik. Dr. Kugy je bil dober gospod; vedel je, koliko je treba plačati, dal pa je zmerom več. Tudi obleko mi je dal, še sedaj nosim zimsko suknjo, ki mi jo je on podaril. Velikokrat smo spali na prostem, zgodaj zjutraj ali pa še ponoči smo pa odrinili navkreber.«

»Ali ste res sedeli na ognju, kadar ste nočili na prostem?«

»Vem, kaj mislite. Že drugi so mi pravili, da je dr. Kugy v svojih knjigah tako napisal o meni. Saj pravi menda, da sem bil neobčutljiv za ogenj, tako ko tisti močerad, ki mu plamen ne škodi.***) Veste, dr. Kugy se je ponoči lepo pokrtil z odejami in je spal, jaz sem pa, če me je zeblo, počenil nad žerjavico, da sem se pogrel. V plamen se pa seveda nisem vsedel; tako neumen pa nisem.

»Dr. Kugy je imel zmerom dovolj hrane s seboj; nam je dal od vsega, da smo bili pošteno ‚siti. Salamo smo jedli, pa konzerve, za žejo pa čaj, včasih smo visoko kje v robéh vso noč topili sneg in kuhali čaj. In cigare smo kadili, tiste debele, ki jih komaj v ustih držiš. O, dobro nam je bilo z njim.

»Dr. Kugy je bil velik nasprotnik ‚mark‘.***) Vedno nas je svaril, naj jih nikarte ne postavljamo. ‚Če boste vse pristope zaznamovali, boste pa izgubili svoj zaslužek. Pa tudi lepše so gore brez tistih rdečih madežev‘ je dejal. — Pa danes pogledite! Tako je vse pomazano, da človeka kar sré boli. Brez ‚mark‘ je treba hoditi; takrat se pokaže, kdo se spozna v gorah in kdo je za kaj.«

»Kako ste pa govorili z nemškimi turisti?«

»Nemško. Jaz znam dobro nemško, ker sem se učil v Trbižu za mizarja. En čas sem bil tako vajen govoriti nemško, da sem slovensko kar malo pozabil.«

»Ali ste tudi z dr. Tumo hodili?«

»Seveda. Ta se je pa strašno gnal. Tako je hitel, da smo ga še vodniki, ki smo vajeni, težko dohajali. Enkrat ga je prav zeblo gori v Oknu na Prisojniku. Takrat je bilo prav težko tam skozi priti. Sekal sem stopinje v sneg, dr. Tuma pa je nad menoj trepetal od mraza in je silil: ‚Hitro napravite, Bobek!‘ Jaz sem našel drug prehod skozi Luknjo v Prisojniku, ne tam, kjer voda teče in kjer je sedaj; vodil sem bolj na desno, v Klinu. Tam je velikanska luknja, notri pa večer sneg in mraz ko v ledenici. Če tja noter padete, ostanete najmanj pet let ‚frišen‘.«

»Kje ste največ vodili?«

»Na Prisojnik, pa na Razor, na Mojstrovko, Škrlatico, Špik in na Ponco. Večkrat sva vodila tudi po dva, z Ojcingerjem ali z Andrejem Komacem. —

*) Iz Kranjske Gore do Beljaka je po cesti 22.8 km, tja in nazaj torej nad 45 km, za 75 letnega moža kar lepa pot!

**) Dr. Kugy imenuje Bobka »Feuersalamander«.

***) Markacij.

Z Andrejem sva bila prijatelja. Prvikrat sva se srečala v Razorjevi steni, takrat sva bila oba mlada in gamse sva zalezovala. Še danes pomnim, kako sem se ga ustrašil, ko je stal naenkrat pred menoj, ves našemljen, s predivom v obrazu in s smolo pomazan. No, saj sem bil jaz tudi tak. Ko sva videla, da imava podobna pota, se nisva več bala drug drugega. — Korobidla sem tudi poznal. Toda on je bolj krave pasel, ni bil 'vodja'. V severne stene si ni upal, bil je bolj boječ.«

»Včasih sem tudi kaj nerodnega doživel v gorah. Enkrat se je tik nad menoj v Prisojniku utrgala velika skala. Držal sem jo s cepinom, tako dolgo, da so neki Tržačani, ki sem jih takrat vodil, ušli na varno. Skala je bila ko miza; vse bi jih bila zdrobila, če bi se zagnala vanje. — Nekoč sem reševal turista iz Razorjeve stene, kjer je bil zašel v nepristopne kraje. Od daleč sem mu vrgel en rokav suknjiča, za drugega sem pa sam držal. Čisto blizu se nisem upal, ker je bil prav ob prepadu in bi me bil gotovo potegnil za seboj, če bi mu bil dal roko; saj sem tudi jaz imel prav slabo stopinjo. Rešil sem ga pa le, 300 goldinarjev sem dobil takrat. — Pri spravljanju lesa mi je pa enkrat spodrsnilo, takrat mi je šlo tako tnalno čez nogo ko miza. Hudo me je prizadelo, pa sem se za silo sam pozdravil; plahte sem dajal na rano, pa olje in rože, največ lapuh. Lapuh je sploh dober za marsikaj; med vojsko, ko nisem imel tobaka, sem pokadil gotovo eno vrečo lapuha. Sploh sem se večkrat sam zdravil. Še zob sem si sam izdrl: malo sem ga namazal, nato sem ga s kleščami izruval.«

Tako je kramljal Bobek. Prelistal sem njegovo vodniško knjigo. Mnogo znanih, posebno čeških, imen je v njej. Opetovano najdeš pisavo dr. Kugyja; Pečar ga je vodil na Pelc in Jalovec (30. VI. 1905), zopet 25. XII., torej o Božiču, na Prisojnik — to je bila zimska prvenstvena tura na to goro. 24. junija 1906 sta plezala novo smer na Visoko Rateško Ponco, kasneje pa skozi ledeni žleb na Razor in končno po novi poti iz Velike Dnine na Špik (15. IX. 1907).

Dr. Tuma ga je rad imel za tovariša na svojih samostojnih vzponih. Vodil ga je B. I. 1907. iz Planice na Jalovec, pa čez Pelc v Koritnico; drugič skozi Veliko Dnino in po severni steni na Škrlatico ter čez Križ v Kranjsko Goro; in zopet na Prisojnik skozi Okno in po Vetterovi poti nazaj. Dr. Tuma je napisal Bobku sledeče izpričevalo: »P. je izboren iskalec steza v planinah. Zbog svoje opreznosti je posebno priporočljiv šibkejšim turistom, kakor je dober drug i tehnično izvedenim i fizično krepkim turistom.« — Dr. Tičar pa mu potrjuje, da se je 18. IX. 1909 udeleževal rešilne akcije v severni steni Škrlatice, kjer se je tistikrat ponesrečil dr. Stojc. — Od Slovencev sem zasledil v knjigi še Korenčana in Ogorelca, ki ju je peljal čez Križko steno v Vrata, pa dr. Ž. Lapajmeta, katerega je 11. VIII. 1907 spremil na Prisojnik. Opetovano sem čital ime glavarja dr. Oskarja Kalteneggerja in enkrat tudi znamenitega botanika, univ. profesorja dr. G. v. Managetta, ki hvali Pečarja, da mu je na poti skozi Pišnico proti Vossovi koči spretno pomagal pri fotografiranju rastlin.

Na kolodvoru mi je dal Bobek pred odhodom za slovo nekaj dobrih naukov: »Pijte na hribih le toplo; s snežnico je izguba, od mrzle pijače se dobi srčna napaka. In nikarte se presiliti pri hoji! Le vedno lepo zložno, pa boste vse tekače prehiteli. — Kadar pridete prihodnjič v Kranjsko Goro, vas bom peljal na Razor čez steno. Nikar me tako neverno ne glejte! Sem še zmerom krepak, čeprav nisem več čisto varen pred smrtjo.«

Takšen je starina Pečar ob 75 letnici, močan in vesel, kakor je ves tisti rod tam gori pod Prisojnikom. Mislim, da bi lahko naložil še kakšno — desetletje na svoje rame! To mu želimo ob jubileju vsi planinski znanci in prijatelji.

Iz preteklih let podplaninskega Korošca.

(Olševa—Grintavec—Jezersko—Obir.)

Bilo je leta 1905. Spomladi sem napravil zadnji rigoroz in dosegel doktorsko čast. Tedaj sem se spomnil, kaj mi je rekla mati, če sem se ponašal, da hočem postati doktor: »Ti boš dohtar? Prava reč! Ko jih je toliko, da bi lahko z njimi od Celovca do Gradca plot gradili!« — Bržkone je plotu manjkalo še enega kola; ta kol sem bil jaz.

Bil sem tedaj nadebuden avskultant pri deželnem sodišču v Celovcu; tam je bil tudi moj zvesti dr. Rado Kušej. Ožji prijatelji smo se gotove dni v tednu po uradnih urah zbirali kot člani kluba »Ura prava« v gostilni pri Rothu blizu farne cerkve. Bili pa smo: Tomaž Schrey, upokojen profesor realke, dr. Kušej, Josip Dobrovc, mestni kaplan, Jošip Rozman — urednik »Mira«, tedanjega glasila koroških Slovencev, tu in tam tudi Albin Novak, trgovec iz Sinčevasi, in moja malenkost.

Da sem postal doktor, je bil seve povod za izredni sestanek pri Rothu. Ta sestanek pa je dal snov, da sem začel pisati v »Miru« humoristične podlistke: »Tine in Barigelj«. Bilo je že blizu časa, ko bi moral iti na dopust. Ko smo neki večer sedeli člani »Ure prave« v svoji gostilni, me je vprašal Tomaž, kam pojdem na dopust. »V Savinjske bi šel skupno z Albinom; saj sem mestnega prahu sit. Toda za viaticum — potnino me malo skrbi.« Saj mi od takratne plače 41 goldinarjev na mesec ni kaj ostajalo. Tu pa mi urednik Rozman pomembno pomežikne z očmi ter reče: »Ožbe, nič se ne skrbi! Potuj in naberi snovi za nov podlistek.« Domov gredé mi je kar izročil čeden znesek za moje bodoče podlistke. Tako podprt sem se neko soboto konec julija odpeljal z Novakom iz Sinčevasi s »fik-fikom« proti Železni Kapli.

Kolikor je bil Binetov nahrbtnik preveč obložen, toliko sva spravila v mojega, ki bi brez te doklade itak niti pokonci ne stal. Od kolodvora sva jo udarila kar naprej čez Železno Kaplo. Prijeten hlad naju je obdajal, ko sva stopala skozi Kupičevo sotesko in dalje vedno višje in višje proti cerkvi Sv. Lenarta. Došla sva tja v prvem mraku in sva dobila v mežnarjevi hiši, kjer je tudi gostilna, udobno prenočišče. Cerkev Sv. Lenarta, podružnica župnije Železne Kaple, je daleč naokoli znana. Kakor večkrat pri cerkvah sv. Lenarta, je tudi tukaj ob zidu okoli cerkve v visočini dveh metrov opeta veriga. Slično kakor drugod, pripovedujejo ljudje, da so sem prišli Turki s Štajerskega in pri glavnem oltarju krmili konje. Ko so drugo jutro krenili naprej proti Podjunski dolini, jih je zajela črna megla, ki jo je poslal sv. Lenart, tako da so se v skalovju bližnje Olševe vsi pobili. Iz turških konjskih brzd so domačini napravili verigo in jo ovili okoli cerkve, konjske podkve pa so nabili na cerkvena vrata. Še danes se vidi na severnih vratih pet, na zahodnih pa sedem podkev. Sv. Lenarta so mladi fantje častili kot pomočnika vojaškega stanu, sem so uhajali vojaški begunci in se skrivali po jamah na Olševi. Največja je svetovno znana Potočka Zijalka.

Prekrasno je bilo drugo jutro. Zgodaj sva si optala nahrbtnike in se vzpela na Olševo, kjer sva videla dosti planik. Pred vsem sva uživala širni razgled na sivi Obir s tovarišico Košuto, na široko Peco, Raduho, na zobčasti zid osrednjih Savinjskih Alp in dalje tja proti Triglavu in Vel. Kleku. Ovenčana z nekaterimi planikami sva se vrnila z Olševe. Skrbno sva hranila te cvetke s planin za spomin v tihih urah. Zavedala sva se, da nama zadostujeta dve, tri, ostale naj naprej krasijo božjo naravo.

Ustavila sva se pri bistrem studentu na zapadni strani Olševe. Tiste ure ne pozabim nikdar. Na jasnem nebu je vozil Phoibos Apollon svoj zlati voz čez visoke gore, okoli naju vse v cvetju, iz doline od podružnice Sv. Marjete je donel zvon in slišalo se je petje cerkvenih pevcev. Šmarjčani so tisto nedeljo obhajali cerkvanje. Vse je mirno okoli naju, v višavah pa kroži orel. Tukaj čuti človek vso veličastnost Stvarnika, ki jo kaže ravno na višavah v nepopisni lepoti. Nehote snameš klobuk in moliš...

Skrozi temne gozdove sva šla proti jugu in prekoračila na Lenarškem sedlu (1330 m) nekdanjo mejo med Koroško in Štajersko, sedaj med Avstrijo in Jugoslavijo. Kmalu sva došla k cerkvi sv. Duha. Mnogo se govori o krasoti Logarske doline; od nikoder pa je nimaš tako mogočno vse razprostrte pred seboj, kakor izpred te cerkvice. Vlegla sva se v hladno senco in uživala ter gledala, gledala. Nič naju ni motilo, nobeden orožnik, nobeden financar. Spomnil sem se verza, ki sem ga našel nekaj v spominski knjigi na Magdalenski gori na Koroškem:

»Auf den Bergen wohnt die Freiheit,
auf den Bergen ist es schön,
da läßt sich viele Meilen
kein Gerichtsvollzieher seh'n.«

Sedaj je drugače — brez potnega lista ne prideš brezskrbno v zaželjeni kraj. Kaka izprememba zame, ki sem v prejšnjih letih potoval nemoteno sem in tja! Prej so prebivalci iz Solčave, Luč in sosednih krajev radi prihajali v Kaplo na sejem in nakupovat različnega blaga. Korošci pa so hodili na Štajersko vsako leto posebno po ovce. Sedaj tod živi in straši tihotapstvo, borba za življenje, život in smrt. Spominjam se na pripovedovanje nekega ovčjega pastirja, ko sem že nekaj let po prevratu bil zopet v tem kraju. Ko ga vprašam, kaj doživi na meji, mi pravi: »Vedno vidim financarje pa tihotapece, ki se smukajo sem in tja. Neki dan me vpraša tihotapec s Koroškega ves zasoplen: „Ali si videl financarja?“ „Ne!“ in grem dalje. Drugi dan isto, tretji dan isto, vedno isto. Nazadnje mi je bilo že preveč. Ko pride koj za tihotapcem financar in me vpraša, če sem videl tihotapca, mu odvrnem: „Vsak dan isto!“ Financarji me vprašujete po tihotapcih, tihotapci po financarjih. Kdo bi se tega ne naveličal! Dogovorite se vendar, da boste hodili skupaj in bo tistega povpraševanja konec!“ Od tistega časa imam mir. Da bi pa odslej skupaj hodila tihotapec in financar, sicer nisem zapazil.« —

Z Binetom sva pozobala rdeče jagode, ki so rasle v izobilju kar okoli cerkve. Toda zlato solnce se je nagibalo proti zapadu. »Daleč, daleč so planine« — sem zapel in potovala sva dalje po strmi stezi — pri nas pravijo, po kozji. Oddahnila sva se, ko sva dospela v dolino. Hodila sva po poti, polni kamenja, da so se čevlji dostikrat obregnili ob te ovire, kakor bi bili na tej poti pokopani sami muzikanti — tako si narod to razlaga po svoje. Dandanes je tod izpeljana cesta, po njej drvi avti in avtobusi. Tedaj tudi še ni bilo prijetnih zavetišč — moj tovariš Tiller tedaj še ni postavljaval Domov — zato sva jo udarila kar naprej in sva se ustavila stoprav pri slapu Savinje. Po kratkem odmoru sva kmalu dospela do planinske kočice na Okrešlju, ki je bila tedaj v nemških rokah. V prvem svitu sva zapustila sicer gostoljubni, a za Slovence le tuji »dom«: plačala sva za vse »polno takso«. Pomikala sva se po serpentinah proti Turškemu Žlebu, da prideva od južne strani še danes na Grintavec, cilj svojega potovanja.

Dospela sva do vhoda. »Kako pa dalje?« vprašam Bineta, ko vidim pred seboj ledeni sneg, ob vsaki strani pa strme skale. »Tu po klinih,« meni enostavno tovariš in se že vzpenja po steni. Jaz, neizkušen, gledam nekaj časa nezaupno to zračno kobacanje, potem se odločim za pot po snegu spodaj. A po ledeni skorji nisem prišel ne za korak naprej v navadnih čevljih in brez cepina. Zato sem se vendar lotil klinov in kmalu je šlo naprej za Binetom. A zdajci so divje koze sprožile nad nama kamenje, vendar sva se še pravočasno potuhnila pod previsne skale; ko se je kamenje umirilo, sva stopala naprej. Občudovala sva prostorno votlino, nekoliko tesno nama pa je postalo pri sru, ko sva bivala v tej tišini tako sama in se ni videlo nikamor kakor v odprtini proti nebu. Gnala naju je želja, da se nama zopet svet odpre, in sva kmalu dospela do izhoda.

Glej, čudovit nov, nama neznan svet, svetlo solnce od vseh strani! Hitro naprej! Premišljevala sva o nevarnostih pota, o katerih so nama prej pripovedovali. Držala sva se markacije, na opasnih mestih sva se plazila po vseh štirih. Tedanji obseg mojega telesa je bil skromen: šlo je. Hodila sva že dalj časa; nazadnje sva izgubila vso orientacijo. Kje bi mogel biti Grintavec, kamor sva bila namenjena? Ustavila sva se, ugibala, kateri vrh je Grintavec, in si med tem privoščila južnico. Okrepčana sva nadaljevala pot, kamor so pač kazale markacije. Posebno navdušena pa nisva bila. A čez četrto ure hoda zagledava

pred seboj Cojzovo kočo. Na Kokrskem sedlu sva torej, Grintavec je ostal za nama. Toda zdaj je bil hitro najin. Po kratkem odmoru v koči jo z olajšanim nahrbtnikom mahneva proti starešini Savinjskih Planin. Že nekoliko utrujena sva komaj dočakala, da sva mu prišla na vrh. Hladna sapa je pihljala sem od severa; lepo bo vreme in nebeški je razgled. Ko sva se vrnila v kočo, se nama kljub utrujenosti dolgo ni ljubilo iti spat; prelepa je bila mesečna noč.

Veselo je šlo drugi dan dol na državno cesto skozi Kokro in po njej proti Jezerskemu. Kmalu sva bila v krogu prijateljev. Prijazni Šenk Jurij, p. d. Makek, pod Kočno naju je sprejel pod svojo gostoljubno streho. Hitro nato je prišel gorski vodnik Jernej Krč, nazadnje pa še »stara sablja« Ivan Hoja, orožniški stražmošter, doma iz Rožne doline.

Oj Jezersko! Ti divni planinski kraj, kolikokrat sem te že obiskal! Kot tretješolec prvokrat, da sem se tukaj na cerkvovanju poklonil svojemu patronu sv. Ožboltu, in pozneje kot visokošolec — koliko lepih ur sem preživel v prijetni družbi dragih prijateljev! Tedaj je bilo na Jezerskem še vse po domače. Od gostiln je bila najiminenitnejša pri Kazini in pri Štularju; pri Kanonirju, Jožetu in Micki pa je bil promet samo ob nedeljah; avtomobilov nisi videl, le tu in tam kakega voznika iz Kranja. Le Čehi so prihajali poleti sem, malo Ljubljčanov, včasih kak Italijan iz Trsta, o čemer je priča vpis v spominsko knjigo pri »Kazinotu«:

»Qui sono stati
tre santi frati;
hanno bevuto di vino
nella casa di Casino.«

In prepevali smo po dolini, najrajši pri Štularju pod Jezerskim vrhom. Najbolj močne prsi je imel stražmošter Hoja, ki je spustil enkrat takšen glas, da je ugasnila petrolejka in smo končali pesmico v temi. Ko je bilo veselja dovolj, sem se poslovil na Jezerskem vrhu, pogledal še enkrat na cerkev sv. Ožbolta in na domove svojih prijateljev ter bil nato kmalu doma na Reberci...

A prišlo je drugače. Moji prijatelji so šli k župni cerkvi k večnemu počitku, tam na Jezerskem vrhu je meja, ki me loči od moje domovine. Tam je bilo leta 1921, ko sem se poslovil od svoje matere, ki je prišla iz Reberce, jaz pa po daljni poti iz Slovenskih Goric. Stisnila sva si v slovo roke, se poljubila in pogledala še enkrat v oči. »Z Bogom, srečno!« je rekla mati s tresočim glasom in izginila po strmini. Nisva se videla več v življenju; umrla je še v istem letu, preveč ji je šla k srcu izguba mile Koroške...

Dragi bralec, ali razumeš te moje spomine na Jezersko? — — —

S tovarišem Binetom sva se ločila; on domov, mene pa je Hoja kot komandir orožniške stanice spremljal do meje med Koroško in Kranjsko, češ, takega izrednega postopača mora spraviti že s posebnim spremstvom čez mejo. Tam sva se poslovila in šla vsak v svojo smer. Po temnih gozdovih sem nazadnje prišel do Melja, strmih gramoznih plazov ob koncu Košute, odkoder se pride v planinsko dolino Sele. Prebredel sem premikajoče se množine gramoza, ki bi tam v dolini, posebno v Slovenskih Goricah prišel prav dobro za cesto, tu pa le ovira hribolazce in tihotapece.

Pri Pališniku na Šajdi sem se odpočil, pokrepčal sem se s kislim mlekom, s katerim mi je postregel moj stari znanec Honza. Potem pa hajdi mimo Frkla do središča Sel — cerkev.

Oj Sele, zopet sem v tvoji divni gorski sredini! Od leta 1896 sem potoval tolikokrat v ta planinski raj! Kot dijaka me je povabil župnik Rup Franc, s katerim sem se seznanil pred dvema letoma, ko je bil še v zapuščenih, a drugače tako idiličnih Kortah. Od Šajde pa do Košutice sem premeril vso dolino in vse hribe tja do kmeta Hajnža pod Košuto, kjer zatone na dan sv. Andreja solnce in se prikaže šele na dan sv. Blaža. Naravno, dobro ljudstvo je tu doma.

Nekdaj so se v dolini norčevali iz Selanov, da nič ne vedo o svetu. Rekli so: če pride kako dekle iz Sel v Borovljah v trgovino, naroča: »Takšno hadercó — ruto — mi dajte, ki pet rajniš košta in je v papir zavita!« — Pa so delali Selanom krivico; prav prebrisani so, dobri gospodarji in, kar jih najbolj diči, ostali so zvesti Slovenci in bodo. — —

Župnik Rup, ki je bil prijatelj leposlovja, me je navdušil, da sem začel dopisovati časniku »Miru« v Celovcu. Moj prvi daljši spis je bil opis zgodovine suhega borovca, ki je stal nekdanj ob strmi poti v Sele. —

V takih premišljevanjih sem dospel v eni uri do Sel — cerkev. Pri Mažeju sem se ustavil. »Jutri gremo na Obir,« pravi gostilničar Tomaž Olip; »ali greš z nami? Tudi župnik Nagl se udeleži izleta.«

»Dobro, grem,« hitro odvrnem; »na Obir grem vedno rad, da se uresniči, kar je dr. Gorišek zapisal v spominsko knjigo na Obirju o meni in mojem ljubljencu:

»Pri vsakem vremenu
on k njemu hiti;
ga boža in tiplje,
da srce skipi.«

Bilo nas je 20 različnega spola, mladih in starih, ko smo se zgodaj zjutraj zbrali pred Mažejem. Dva nosača sta nam v koših nosila različne okrepčevalne dobrine, kakor bi se odpravljali na veleekspedicijo. Veselo smo stopali od Šajde naprej po precej strmih obronkih do očaka Karavank, višje in višje z vedno lepšim razgledom, dokler nas ni sprejel prijazni oskrbnik planinske koče, Vrančič, moj rebrški rojak.

Tisti, ki so ljubili naravo, so takoj stopili na vrh, drugi so ostali pri obeh koših pa čuvali; res so točno pregledali vsebino. Ko smo se mi drugi naužili naravnih lepot, ki jih nudi razgled s te tako srečne točke, smo zaslišali raport o vsebini košev; izvedeli smo, da se je zmanjšala; vendar je še zadostovala za vse. Ob koših se je razvila vesela zabava; pesem za pesmijo se je razlegala s teh višav, vriskom pa ni bilo konca in kraja, mladina je hotela še plesati.

Poslovlili smo se od mojega sivega ljubljenca, še en pogled na moj rojstni kraj tam doli pod Staro goro, in drveli smo navzdol proti Selam. Drugo jutro sem hotel priti še na Ljubelj. Zato sem zgodaj odrinil; na zadnjem vrhu, odkoder se vidi ljubka cerkvice farnega patrona sv. Urha, sem se še enkrat obrnil in poslovlil. Da, poslovlil! Bilo je lepo, toda — zadnjikrat, da smo bili tako veseli skupaj; tedaj je bila zemlja še naša, sedaj je tam gospodar tujec — —

Skoz temne gozdove, mimo kopišč in črnih ogljarjev sem ubiral korake proti Košutici, kjer sem nekdanj trgal planike z županom Jakobom Mlečnikom. Dospel sem na Babje sedlo in se spustil proti Sv. Ani; tako sem prišel zopet na Kranjsko.

»Certi sunt denique fines« — konec mora biti vandranju, sem se spomnil; nazaj bo treba iti v Celovec, nerešeni paragrafi čakajo na me. — Tako sem se obrnil in jo kresal po beli cesti proti vrhu. Srečal sem delavce, ki so prihajali iz Koroške; eden je oči obračal posebno na mojo verižico, ki se mu je zdela posebno mikavna; a bi se ukani, ker se je sicer svetila, a ne — od zlata. Naglo je šlo po serpentinah proti Koroški in v Rožno dolino, o kateri je stražmojster Hoja tako rad pel tisto:

»Oj Rož, ti lepa dolina,
ne prideš mi iz spomina.
Ko življenja mine mi dan,
pri tebi bom pokopan.«

Hitel sem do postaje Svetna vas; v navdušenosti sem zahteval v slovenščini vozovnico in jo tudi — dobil. »Lukamatija« me je potegnil črez Dravo, pod Humpergom in mimo Žihpolj proti Celovcu. Ves ožgan od solca sem še šel v družbo in sem pri kegljanju kazal tako spretnost, da sem v treh lučajih podrl zadnje tri keglje, levega in desnega kmeta in nazadnje še Bismarka. Padla kmeta nista vzela Bismarka s seboj; po tedanjem naziranju bi tudi ne šlo: da bi kmet podrl — kneza!

Zvečer sem zadovoljno preštel kronce.

Po celotedenskem potovanju me je zopet sprejelo resno zidovje deželnega sodišča.

Minulo je od tega časa že skoraj 32 let. Po teh planinah bržkone ne bom hodil več; a ko jih gledam od daleč, se mi vedno zbujejo spomini. Z njimi postajam, četudi so mi osiveli lasje, zopet — mlad.

Obzor in društvene vesti.

Ferdo Tomazin †. »Naš dolgoletni predsednik, dobitnik, ustvaritelj planinskega gibanja v Zasavju«, tako ga označuje Litijska podružnica SPD. Ganljiva, naravnost svojska mu je bila ljubezen do lepote naše narave; priimek »Mati Narava« so mu dajali, ker sta mu te dve besedi tolikokrat navdušeno privreli iz ust, ko se je ves vdajal krasotam prirode, pred vsem planinske. Vse svoje življenje jih je iskal in našel. V časih, ko planinska — civilizacija še ni po udobnih potih vodila planincev na naš Triglav, ko je beseda »rekord« v pokretnih planincev bila neznana kot pobudnica, že tedaj se je Tomazin vsako poletje povzpел v Julijsko goranje, v Karavanke in na najljubše mu Kamniške; nato pa je dosledno odpiral širšim plastem planincev pota v doslej kaj skrite lepote Zasavske zemlje ter vabil in vabil posetnike, dokler se ni z vsem bitjem zasedel v območju Litijske podružnice. Čudovito, kako se je ta izredni mož vživel v prirodo in se ji ves predal, kako je pesniško ogovarjal rosna jutra, glasno pozdravljal vstajajoče sonce, z očmi in z besedami pobožal vsako ptičko v vejevju, vsako cvetko ob potu milo nagovarjal kot ljubo, skromno božjo stvarco!

Ni mogel oditi s tega sveta, dokler se ni še enkrat iz polnega naužil prirodnih krasov. Ob vstajajoči jeseni je srečal na litijskem mostu prijatelja, se je ozrl po hribih in slastno rekel: »Še enkrat bi rad bil tam na Sv. Gori z vso njeno lepoto«. In res, predzadnjo oktobrsko nedeljo (17. 10.), je bil gori, v krogu ožjih planinskih prijateljev, ob krasnem vremenu, izredno vesel in razpoložen; vriskal je in pel, ni ga strpelo v koči, zunaj je hodil na vse strani, pa gledal in gledal, ni se mogel nagledati. Nekam potrč se je vrnil v kočo, potem domov. »Zadnjikrat!« ... Dne 26. oktobra je nanaglem umrl; želodčna bolezen.

Rodil se je 29. aprila 1869. v Šmartnem pri Litiji (hiš. št. 48). Oče je bil krojaški mojster, ki se je pečal tudi s kmetijstvom. Tomazinovi predniki so prišli svojčas kot zidarji iz Italije in so se v Šmartnem stalno naselili. Otrok je bilo s pok. Ferdinandom 10 (med njimi 8 deklet); danes še živi 6 sester. Ferdo je ostal samec. V šol. letih 1885/86 in 1886/87 je z odličnim uspehom dovršil kmetijsko šolo na Grmu. Služboval je po raznih veleposestvih kot adjunkt in kot samostojen oskrbnik: na gradu Mokrice pri Brežicah (baron Gagern) 1888 do 1892; na gradu Orsovlje 1894—1896; na gradu Rakitje pri Podsusedu 1896 do 1897; na gradu Pravne (grof Hohenwart) 1897 do 1898; na Prašnikarjevem gradu pri Kamniku 1898 do 1905, nakar se je na svojem domu v Šmartnem osamosvojil ter se pečal tudi z lesno trgovino, posebno z nakupovanjem kostenjevega lesa. Kot priznanega ekonomista ga je med svetovno vojno imenovala oblast za oskrbnika na današnjem banovinskem veleposestvu Ponoviče. Po prevratu ga je deželna vlada za Slovenijo imenovala za sekvestra gradov (Windischgrätzov, oz. vojvodinje Meklenburške) Vagenšperg in Slatine ter za grad Grmače (last barona Apfaltrerna).

Že v zgodnji mladosti je izredno vzljubil naravo in je postal navdušen planinec. L. 1905. je kot tak prišel iz Kamnika z drugimi planinci k ustanovitvi Litijske podružnice. Kot domačin je kmalu nato postal predsednik Litijske podružnice in je na tem mestu vztrajal do 7. III. 1937, ko je odstopil in bil izvoljen za častnega predsednika. Povsod je skušal uveljaviti svoje Zasavje. Leta 1931. je bila na Sv. Gori otvorjena »Tomazinova kočica«. Ob vsaki priliki je zastopal svojo podružnico in je z originalnimi govori navduševal navzoče za lepoto narave.

Bil je izredno dobrega srca in niti v mislih ni mogel želeli komu kaj slabega, kaj šele storiti. Tak je tudi ostal do groba, kljub razočaranju nad današnjim človeštvom. Kot dober gospodar in znan lesni trgovec bi bil lahko eden najprejmožnejših ljudi v kraju; a je skoro vse razdal med reveže in društva. Že od mladosti je bil Sokol, ustanovil je Litijskega in postal starosta Šmarskega Sokola. Sam dober pevec, je bil tudi prijatelj petja; zato je bil velik dobitnik in dolgoletni predsednik domačega pevskega društva »Zvon«. Poleg tega pa je bil od l. 1920. dalje predsednik tamošnje kmečke hranilnice in posojilnice, nekaj let tudi načelnik gasilnega društva. Za vsa ta društva je izguba tega moža nenadomestljiva.

Odprl se je grob možu poštenjaku, katerega slabost je bila prevelika — radodarnost. Neredko se je zgodilo, da se je vračal domov lačen in žejen, ker ga je stalo — usmiljenje do sočloveka zadnji dinar. Na njegov pogreb so prišli berači od blizu in daleč!...

Kaj redki so bili in so možje z njegovim geslom: poštenost, požrtvovalnost, srčna dobrotà, najsvetejše pa — ljubezen do narave.

(Sestavljeno po zamisli in podatkih g. tajnika D. Vidica, ge. Mire Sajovic, dr. Ivana Grašiča in dr. Jos. Krevla.)

Dr. Jos. C. Oblak, budni in bodri, postane z 10. dec. t. l. šestdesetletnik. Dejstva njegove mladostnosti se bo spomnil naš prih. letnik.

Planine in alkohol. Še so planine, kjer si vesel, če najdeš zvečer skromen pastirski stan. Večkrat pa ostanem v naših SPD kočah, ozir. hotelih. Turisti obojega spola in vseh vrst sede večinoma pri litrih vina, kjer se ustvarja tolikokrat omenjeno »planinsko razpoloženje«.

Kozarec vina mi je ljub, odvratno pa eksanje, napivanje in pobratimstva s pijančevanjem do zore. Mar ne skrunimo svetosti gorske prirode, človeka samega, mar nismo ogabni ob jutranjem svitu? Kakšne obraze pozdravlja solnce jutranje! Veselje in bratstva se krhajo, solnce osvetljuje in žge ne samo telo, tudi dušo. Iščemo ravnotežja, zaspimo kje med skalami v solncu in vetru.

Popoldne smo morda zopet to, kar bi bili lahko jutraj. Zdravja planin prinesemo bore malo v dolino.

II. Album planinskih slik je, kakor nalašč za Miklavža, Božič in Novo leto, pravkar izdalo Slov. Planinsko društvo, Osrednje društvo v Ljubljani. Album obsega 50 planinskih slik naših prvovrstnih fotografov-amaterjev v velikem formatu (21 × 36 cm), je v platno vezan in stane (razen poštnine) 50 din. — Naroča se pri pisarni SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4.

Novo knjige. Zaradi omejenega prostora tukaj samo omenimo novi knjigi:

1. Dr. Adolf Režek, *Iz prošlosti vrela mineralnih voda Rogaške Slatine*. 1937 (Rogaška Slatina). — Knjiga je praktičen zbornik za zgodovino Rogaške Slatine. V uvodu razpravlja profesor dr. Fran Kidrič o smereh, kamor naj krene sestavno raziskovanje Rogaške Slatine.

2. Dr. Julius Kugy, *Iz mojega življenja v gorah*. Julijske Alpe. Izdala Planinska Matica v Ljubljani 1937. — Knjiga je prevod odstavkov o Julijskih Alpah v dr. Kugyjevi knjigi »Aus dem Leben eines Bergsteigers«. Odstavke je prevedla M. M. Debelakova samostojno in je za knjigo spisala dokaj kritičen uvod.

Predavanja o odpravi SPD v Dauphinéjo. — Dosledno izvršujoč svoj dobro premišljeni načrt o sestavnem razmahu našega domačega planinstva, je Osrednje

•Dr. Mahmud Behmen. Dne 10. novembra t. l. je preminul v Sarajevu v najlepši moški dobi (42 let) znani planinski delavec g. dr. Mahmud Behmen, predsednik »Društva Planinara u Bosni i Hercegovini«.

Rajniki, po poklicu odvetnik, je med najznamenitejšimi muslimanskimi intelektualci, rojen 1895. v Stolcu v Hercegovini iz ugledne obitelji. Užival je obče simpatije vseh družabnih slojev, posebno v planinskih krogih. Velikih zaslug si je pridobil na planinskem polju v »Društvu Planinara u Bosni i Hercegovini« kot njegov dolgoleten član in v zadnjih letih predsednik. Odlikoval se je kot dober tovariš, poštenjak in z dobrim srcem. Društvo mu bo ohranilo trajen spomin.

Planinci in mnogobrojno meščanstvo Sarajeva, številni odličniki, predstavniki oblasti in korporacij so priredili merhum Dru Maši Behmenu veličastven spreved do večnega počivališča.

»Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasiah!«

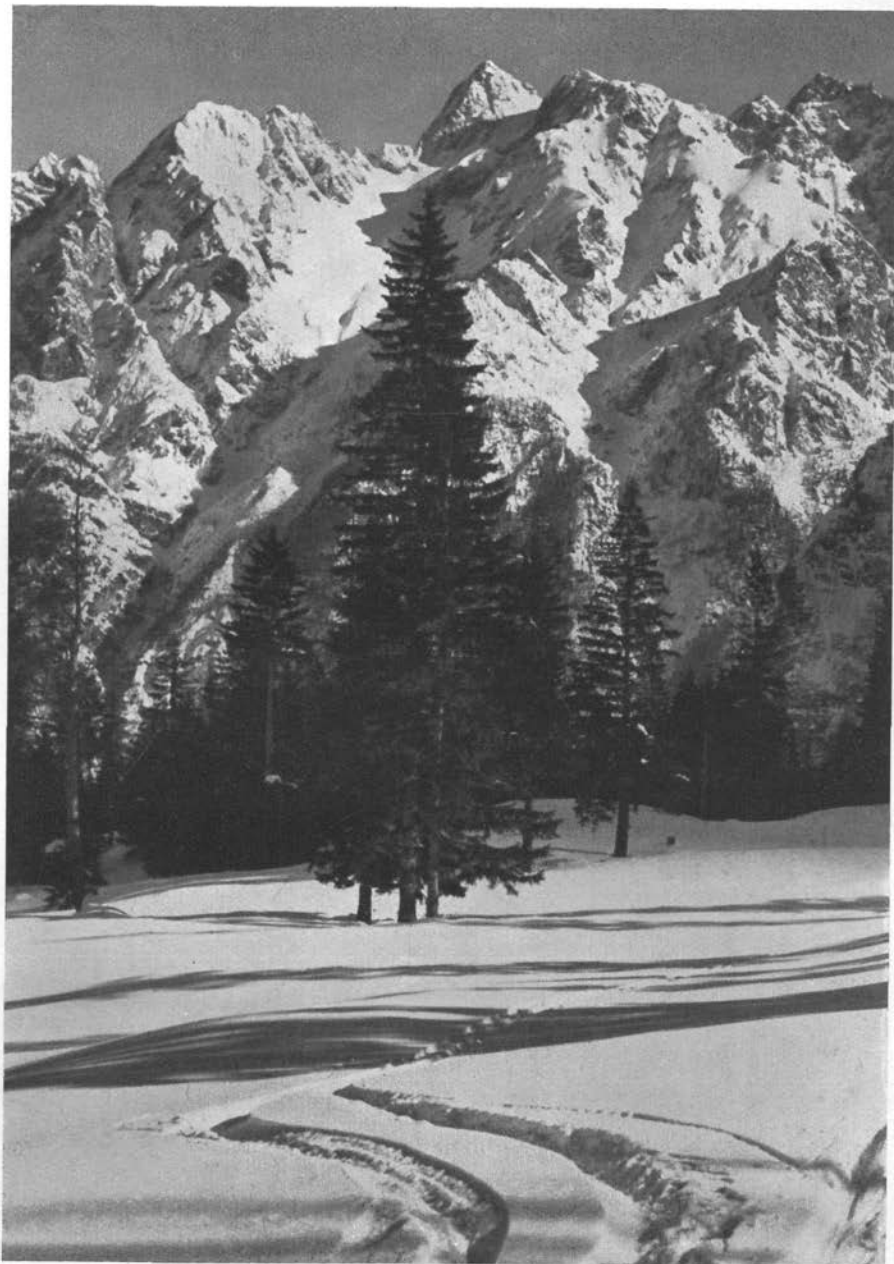

Foto Škerlep Janko

Špikova skupina izpod Vršiča

društvo SPD tudi letos pripravilo in omogočilo odpravo svojih alpinistov v inozemsko visoko gorovje, tokrat v središče francoskih visokih Alp, v Dauphinéju, nam še prav malo znano. Vsestranska in od vseh strani podana poročila o tej odpravi bodo objavljena v prihodnjem letniku našega Vestnika; splošne vtise o odpravi s treh osebnih vidikov pa so predhodno z besedo in s sliko razgrnila pred občinstvom, ki je docela napolnilo dvorano Delavske zbornice, dne 18. novembra tri predavanja treh udeležnikov te odprave. Dr. Anton Mraak je najprej točno in stvarno očitral načelni namen in pomen take in te odprave; nato je orisal vzpon na Grand Ruin. Predmet drugega predavanja (akademik H v a s t j a) je bil vzpon na najvišji vrh, Les Ecrins (4101 m). Tretji predavatelj, dr. Miha Potočnik, je v sočni, prikupni gorenjščini z njemu lastno veščino in vedrostjo nazorno označil posebnosti kraja, ljudi, planinskih naprav, ko je poslušalce, ki so mu napeto sledili, vodil na vrh težavne La Meije (3978 m). — Kakor se je vsa odprava dobro izkazala, tako je bil uspeh predavanj v zunanem oziru popoln, v notranjem prodoren: Osrednje društvo SPD je na pravem potu, da uveljavlja slovensko planinstvo zunaj v svetu s takimi odpravami in s takimi našimi planinci.

Koča pod Kopo. Mislinjska podružnica v Slovenjgradcu deluje v zadnjih letih izredno živahno in žilavo, pred vsem pa smotreno. Njej gre zasluga, da je zapadni, najvišji in planinsko najbolj izraziti predel Pohorja zares postal planinskemu prometu odprt; saj je bil napram vzhodnemu in srednjemu delu kar zanemarjen. Leta 1934 je podružnica postavila na Kremzarjevem vrhu, na končiču Pohorja, prijetno kočo (leto nato tudi kapelico), v tekočem letu pa je v rekordnem času nekaj mesecev zgradila in z vsem opremila večjo kočo na najvidnejšem in najpripravnijem mestu, na sedlu Pungartu (1377 m) med najvišjima vrhovoma Pohorja, med Črnim vrhom (1543 m) in Veliko Kopo (1542 m). Trajalo pa je kajpada dokaj let, preden se je dospelo do trdnih načrtov in izvršitve. Da bi se na sijajno ležečem Pungartu postavilo kako planinsko zavetišče, na to se je mislilo že pred vojsko. Novoustanovljena Mislinjska podružnica (1919) je koj vzela v dogled tako zgradbo, jo je leta 1922 celo izredno sklenila, a je ni mogla izvršiti, pred vsem zaradi ovir, na katere je naletela pri tedanjem lastniku zemljišča. Ko pa je prišla posest v roke veleposestnika g. Casa iz Dovž, so bile ovire takoj odstranjene. G. Čas je brezplačno odstopil krasno stavbišče. Za pridobivanje stavbnih sredstev pa se je junija 1936 ustanovila zadruga »Koča pod Kopo« (predsednik primarij dr. Radšel). Idejni osnutek za novo kočo je izdelal gradbeni odbor Osrednjega društva v Ljubljani, sredstva so pritekala — posebno izdatno podporo je dala Šentiljska občina z županom g. Jašem — koncem julija letošnjega leta so se oddala gradbena dela in — 7. novembra se je »Koča pod Kopo« otvorila in predala prometu. Odprta bo vse leto.

Koča uvaja ukusen in praktičen slog planinskega stavbarstva, primernega posebno za kraje, kjer je v bližini les. Poslopje je enonadstropno, z visoko leseno streho, podzemlje je zidano, ostala stavba lesena in opažena s skodlami. V pritličju so prostori za gostilno (za 60 sedečih gostov). Razen stanovanja za oskrbnika ima koča v prvem nadstropju in velikem podstrešju 10 sob z 22 posteljami in dvoje skupnih ležišč, vsako za 10 oseb. Izpod Kope je napeljan 750 m dolg vodovod; v koči so prhe in angleška stranišča; električna naprava je na načrtu. Koča leži poleti sredi planinskih planj in gozdov, pozimi na progi najidealnejših smučišč. Pristopi so od vseh strani kratki in lahki; najbližji je iz Dovž in Mislinja (dve uri), od Dravske doline pa iz Vuhreda ali Senjorjevega Doma.

Otvoritve dne 7. novembra se je ob krasnem vremenu udeležilo na stotine domačega ljudstva in planincev. Zastopnik Aljaževega kluba, g. dr. J. o. s. M e š k o iz Maribora, je daroval sv. mašo, med katero je zbrane pobudno nagovoril, in je stavbo blagoslovil. Dr. Radšel je razvil zgodovino stavbe, ki bo tudi simbol našega osvobojenja; stavbo je izročil podružnici v oskrbo. Brižni načelnik Mislinjske podružnice, nadzornik Miloš G r m o v š e k, je večše očitral pomen nove planinske postojanke in izrekel zahvalo vsem podpornikom. Zastopniki planinstva in raznih organizacij (Osrednje društvo SPD v Ljubljani je zastopal g. I v o M a r z e l) so podružnici častitali k tako vidnemu uspehu.

Tomislavov Dom na Sljemenu je dne 7. novembra otvorila Središnjica Hrvatskega Planinarskega Društva v Zagrebu. Ta planinski Dom, postavljen namesto pogorelega prejšnjega zavetišča, je velestavba milijonske vrednosti, jasna priča odločne volje, velike požrtvovalnosti in smotrene delavnosti kakor

merodajnih društvenih činiteljev, tako planinske zavesti Hrvatskega naroda. Otvoritev Tomislavovega Doma, tega emporija slavnega, velepomembnega imena, Tomislavovega, hrvatskega in planinskega, se je izvršila ob ogromni udeležbi naroda. Slavje je s širokopotezno obzirnostjo vodil predsednik Središnjice HPD, g. dr. Ante Cividini. — Iz srca in z veseljem čestitamo HPD-u k ponosnemu predstavniku njegovega napredka.

Alpinistični odsek Mariborske podružnice SPD je pričel, to jesen strumno organiziran, živahno delovati. Osnova mu je točen »poslovnik«, ki se dosledno izvršuje. Po vestni izbiri se je združila dobra dvajsetorica zavednih članov, ki se vsak teden redno sestajajo na resna posvetovanja in stvarno načrtovanje. Odsek si zbira knjižne in slikovne pripomočke, si pripravlja in nabavlja potrebno opremo in se medsebojno vzgaja s predavanji in z referati. — Zdaj se vrše priprave za zimsko udejstvovanje. — Pomembno je, da se živo zanimanje za alpinistiko poraja v pokrajini, ki se na zunaj zdi pripravna pred vsem bolj za planinuhe.

Razgled po planinskih časopisih.

Duhovno življenje — *La vida espiritual*, ta mesečnik za Slovence v Argentini, izhaja letos že peto leto v Buenos Airesu, stane 2 pesa na leto, v Evropo ga dobivamo redno. Časopis se sicer z vso smerjo vnema za življenje, ki bodi v skladu z vero, a ni nikakor omejen na verske in pobožne spise, ampak služi vseskozi, seveda varujoč zapovedi krščanstva, narodnemu pouku Slovencev izseljencev, najprej v Argentini, pa tudi drugod; na drugi strani pa kaže Slovcem v domovini, kje in kako žive njihovi rojaki. Tem opisuje naše kraje in ljudi, a nam njihove. Zato je časopis obojestransko zanimiv. — Posebno živa in pestra je postala njegova pisava v tem letu, odkar se v njem bolj in bolj pogosto oglašajo poslani in hitro udomačeni kaplan župnije sv. Antona v Buenos Airesu, Janez Hladnik. S septembrom t. l. je prevzel za trajno pri naši reviji upravo in uredništvo. Hladnik je izredno agilen in podjeten; sprti najde ali iznajde kaj zanimivega ali poučnega in zna v lahkem, nazornem slogu, z neprisiljenim humorom povedati svoje mnenje, pripovedovati, premišljati. Nekatero letošnje številke so povečane na obseg monografij: februarjska je posvečena slovenskemu dekletu, pri nas in v Argentini; apriljska je velikonočna; najobsežnejša je majska, ki v prvi polovici poučuje Argentinec (v njihovem jeziku) o Jugoslaviji — ta je prikazana z zemljevidom in mnogimi posnetki —, v drugi polovici pa Slovcem ponazoruje Argentinijo z njenimi posebnostmi, z življenjem Indijancev i. dr. Časopis je zares zanimiv za preprostega in za inteligenta; ne zasleduje pa nobenih visokih ambicij.

Dr. J. T.

Club Alpino italiano (Rivista mensile) nastopa na čelu najostrejših smeri v alpinizmu. Posamezne številke so polne tveganih vzponov, slavni »sesto grado«, ki ima danes v Italiji toliko vnetih pristašev in izvajalcev, se kaže v skoraj navpično označenih črtah v skicah. Najslavnejša imena, ki jih dobro pozna mednarodni alpinistični svet, se družijo s poročili o prvenstvenih turah. — 10. letošnjih zvezkov te revije leži pred nami. Mnogo najtežjih vzponov; n. pr. Grivola (3969 m), prvenstvena tura po severozapadni steni (febr.); Castiglionijski članek o stenah Marmolate (marec); severna stena Cimone del Montasio v Julijskih Alpah (maj) izvršil R. Zanutti—F. Brovedani; 3 prvenstvene šestostopinske v skupini Sassolungo — blizu Selle (okt.), in še mnogo podobnih člankov s skicami vzponov in s slikami gora. O eksoični alpinistiki (»Imprese extraeuropee«) poroča redno v vsaki številki Čehoslovakinja Lilli Nordio-Kleková do podrobnosti zanimivo (Nova Zelandija; Kavkaz, Kilimandžaro, Himalaja etc.). — Zimska alpinistika je zastopana s poročili o turah po domačih gorah: Il Terminillo, Montagna di Roma (jan.), kjer se celo smuča v vseh sportih aktivni duce (članek Mussolini sciatore v marčevi številki), pa tudi z zimskimi vzponi v Švici in Franciji (Courmayeur, smučanje v velegorju — april). Piero Ghiglione nas vodi celo po daljnih smuških poljanah gorske Norvegije (jan.). — Umetnost je zastopana s člankom o planinskem slikanju, Alfredo Cini (febr.), z reminiscenco Paula Gutona na Petrarco in njegov prvenstveni vzpon na Mont Ventoux l. 1336 (jun. in jul.). Adolfo Hess pripoveduje o Theophilu Guatier-ju in njegovem odnosu do Matterhorna in alpinizma (maj). Manlio Galvagnani prinaša v sept. in okt. zvezku planinske pesmi. — Planinsko znanstvene in poučne razprave so prispevali prof. Luigi Zoja, ki zanimivo razglablja o raziskavanju glede razmnožitve rdečih

krvnih teles in o kvantiteti hemoglobina v visokih gorah (febr. in marec). Virgilio Ricci je raziskal »zgodovinske predhodnike in razvoj smučí v Italiji« (febr.). O planinskih radiofonskih postajah pripoveduje dr. Fr. Pugliese (jan.), ki je isto temo obdelal že lani na kongresu mednarodne alp. Unije v Ženevi; Giuseppe Tucci javlja (v sept.) uspehe italijanske geografske odprave v Karakoram. — Nadalje: Stiglerjeva nosilnica za ranjene vojake in alpiniste (apr.); članek bi za zanimal naše reševalce. Pollitzer-Pollenghi-ja mični opis ture na Vatnajökull (Islandija — jun., jul., avg.), članek Monte Adi Brie in Etiopia (maj), inž. Piera Ghiglione poročilo o plezalnih turah v Bolgariji (okt.), kjer je avtor izvršil več vzponov v Maljovici in Zlem Zobu, v družbi predsednika Češkoslov. alp. kluba Piláta. Polno drobnih novic, informacij o društvenem življenju (nova pravila Ital. alp. kluba!), o alp. literaturi, domači in inozemski, o planinsko-tehničnih novostih je nabranih v »Notiziario«, ki ga je vedno vredno čitati. Silen zagon italijanskega naroda v zadnjih letih se verno odraža v glavnem plan. glasilu.

Dr. A. B.

De Berggids (Organ van de Nederlandsche Alpen Vereniging) je kakor druga leta v pogledu tiska, papirja, ilustracij na višku. Nizozemska nima mnogo vodilnih, svetovnih alpinistov, ima pa, kakor je iz člankov posneti, prav solidne planince, ki posejajo pretežno Švicarske in Tirolske gore, kjer zmagujejo (običajno pod vodstvom poklicnih vodnikov) tudi težje ture: Čez Aiguille Blanche de Peuterey na Mont Blanc (febr.), Nadelgrat v Mischabelski skupini (maj), Rimpfischgrat (jul.), okrog Meije (sept.). — Mednarodno znan je nizozemski alpinist dr. Visser, čigar četrto ekspedicijo v Karakoram opisuje članek v januarški številki. Omenimo še: W. van Bemmelen: Carstenz-top. Ta vrh je najvišja vzpetina v Nizozemski kraljevini, nahaja se v Nizozemski Vzh. Indiji in dosega višino 5040 m. V pričetku letošnjega leta so se kot prvi povzpeli nanj trije Nizozemci: dr. Colijn, geolog Dszy in mornariški letalski častnik Wissel. — Boon. Himalajski ekspedicijski film Nanga Parbat: laskava ocena tega filma, ki ga tudi drugi kritiki označujejo kot najboljši alpinski film. L. J. Craamer: Vtisi iz Rusije (vzpon na Elbrus), R. C. Hudig: Na ognjenik Popocatepetl (5780 m) (jul.). — Iz poročila o delovanju posnemamo, da ima klub nekaj čez 800 članov.

Dr. A. B.

Hrvatski Planinar. V rokah imamo enajst dosedanjih letošnjih številčk glasila Hrvatskega Planinarskega Društva; zaradi pičlega prostora poročamo o zasnovi in vsebini samo v splošnem. HPD je že lani napovedovalo, da se z letom 1937 pri Hrv. Planinarju uvedejo v tehničnem pogledu precejšnje izpremembe, ki smo jih zabeležili na str. 58. Napovedi so v tekočem letniku izvršene. So pa te-le: V vsaki številki se tiskajo članki kakor doslej, vse društvene vesti (poročila o društvenem kretanju, oglasi, pozivi, slovstvo, slikovstvo) pa se ločijo od pravega literarnega dela, se posebej paginirajo in med nje se tiskajo inserati, s čimer odpade posebna inseratna priloga. Vsaka številka ima na čelu naslov časopisa in izdajatelja, in sicer najprej v hrvatskem, nato v nemškem, od 3. številke dalje tudi v francoskem in angleškem jeziku. Prva stran ovitka dobi v vsaki številki drugo sliko, posnetek iz hrvatskih planin; vsaki številki sta pridejani, in sicer to leto vpleljeni, dve celostranski sliki. Besedilo člankov spremljajo, vanje natisnjene, in pojasnilo številne slike. Število fotografov-sotrudnikov je veliko, poleg priznanih glasovitih vstajajo novi; ne da bi jih medsebojno ocenjevali, navajamo nekatera imena: Dr. H. Emili, N. Ferlan, D. Frković, Lj. Griesbach, Dr. I. Horvat, Vladimir Horvat, Dr. F. Kušan, V. Novak, F. Perše, J. Plaček, M. Petrošić, Dr. J. Poljak, B. Ružič, Dr. R. Simonović, J. Sudnik, S. Suljagić, K. Šojat.

V društvenih izvestjih objavlja uprava, oz. uredništvo pred vsem svoje pozive (za naročbo, za sotrudištvo, za zbiranje slik i. sl.) in obvešča članstvo o važnih zasnovah (v 3. številki n. pr. o potnih blagajnah — posnemanja vredno za nas, v 6. številki o alpinistični šoli, v 7./8., 11. številki o planinskem vrtu). Po vzorcu našega Vestnika je tudi to leto 7./8. številka posvečena letnemu izvestju.

Za članke določa uvodni proglas v 1. številki načelni namen, da se bodo sistematično in redno prikazivale poedine hrvatske planine, kakor se bodo zbirale tudi slike teh pokrajin. Razen nekaj — zanimivih — splošnih spisov (Zgodovinski početki današnjega planinstva — dr. Mihajlo Pražić str. 1, Na večnem snegu — dr. Fr. Kušan str. 21, Sneg in njegove oblike — dr. Jos. Flegler str. 33, Naša je dolžnost str. 65, Klic planine — Stjepan Vrdoljak str. 97, O potrebi varovanja pri planinarjenju — S. Š. str. 125, Hrv. planinar in gozd — Milan Anić str. 165, Po-

gibeli in nezgode planinarjenja — zelo aktualen članek prof. U. Giromette str. 208) in nekaj poročil o planinskih potovanjih in odpravah v inozemstvo (potovanje v Carigrad, na Bolgarsko. Druga nemška odprava na Nanga Parbat, francoska na Himalajo, na Vezuv — Severne stene Dovškega Križa, T. Šprem Gutschy str. 29 ne štejemo sem) služijo ostali članki res navedenemu načelnemu namenu, in to večkrat v odlični meri. Prikazani so med drugim sledeči planinski predeli: Hrastovička Gora (Matija Filjak, 13), vrsta Hrvatskih planin (Medvednica, Sljeme, Samoborsko gorje, Kalnik — dr. Lj. Svoboda Virag-Drašković, 25), Področje gornjega Ibra (dr. K. Bošnjak, 43), Orlovske Stijene (Djuro Pany, 49), Planine zapadne Bosne — U. Girometta, zanimivo, 51), Ekskurzija po Velebitu (dr. O. Opitz, 57), Lipovački Dom (Ignac Flačar, 67), o Velebitu pišeta tudi M. R. (Šetnje) in Slavko Šakovec (markiranje; v 3., 6., 7./8. števil.). Strupene kače (Zlatko Milković, 106; o živalstvu pozimi je pisal str. 6), Čvrstica, Bjelašnica (M. Čubelić, 145; dalje v 6. in 9. števil.), Nahajališče planik pri Peči (Jos. Ledvinka, 155), Psunj (Z. Keler, 129), Vidova Gora na Braču (Andjela Kovačić, 134), Iz Zagreba na Ivanšico (Fr. Perše, 162), Zrinjska Gora (dr. Milan Šenoa, 165), Iz Dubrovnika v Krivošije (M. Kusijanović, 206), Biokovo, strmine in prepadi (S. Vrdoljak, 267), Klekovska spilja (Vlad. Horvat, 270), Na meji med Črno Goro in Albanijo (dr. Fr. Kušan, 283), V kanjonu Sušice (Srečko Vatovec, 250), Iz Bola (Brač) na Vidovo Goro (dr. M. Vrsalović, 300), Japetić poleti 1937 (Lina Horvat, 309), Prenj Planina—Zelena Glava (Franjo Perše, 313), Najvišji vrh Velebita Vaganski vrh, pravilna višina 1725 m (dr. Zdravko Lorković, 332), Treskavica (U. Girometta, 338), Po snežnih vrhovih Bjelašnice (Lj. Stipičić, 347). J. T.

Der Bergsteiger. (Mesečnik za planinstvo, pešačenje in smučanje.) Izdaja ga DÖAV. Ta — menda najboljša planinska revija — pričenja svoje leto z oktobrom. Izmed najznamenitejših prispevkov zadnje dobe so: Monblanc (spominski spis ob 150-letnici prvega vzpona; jan.). — Spis »Majhen zimski sen iz Slovenije« (piše Walter Neubach) nas prestavlja v domače kraje. Pisatelja je zlasti očaral pokoj, ki leži nad našimi gorami; naša zemlja se mu zdi svojevrstna slovanska pokrajina, čeprav furlansko solnce greje in čeprav blejski Grad kaže duha severnih pokrajin (febr.). Globoko občuten in poetičen — kakor vsi spisi tega avtorja — je članek O. E. Mayerja: »Pot čez goro« (april), za njim sledi L. Schmaudererja večje pisani prispevek o vzponu na Užbo (Kavkaz) po zapadni steni; prekrasni posnetki kažejo vso grozno divjino te gore. — Mikavni so opisi smučarskih tur v ledenih stenah Vel. Kleka in v skupini Venedigerja. Dr. Hepp razmotriva o duševnih in telesnih pogojih, ki jih mora izpolnjevati planinec v velikih višinah. — Majska številka prinaša med drugim lepe slike in opis Bergella, muzikalno kramljanje o alpskem rogu (ki je doma v Švic), zanimiv naravoslovni članek o potovanju gamsov in najlepši posnetek žmiklija (*Primula auricula*), kar sem jih dosihdob videl. — Z ozirom na skupščino DÖAV., ki se je vršila letos v Kufsteinu, je julijska številka revije polna slik iz mesta in okolice. Zlasti se obravnava znano pogorje Kaisergebirge in težke plezalne ture, ki tam čakajo planinca (Fleischbank, Totenkirchl etc.) — Važen je članek »Greh zoper duha«, kjer se omenja sklep Švic. alp. kluba, da se odklanjajo olimpijske medalje in sploh odlikovanja za velike planinske čine. (Schmid je dobil za preplezanje severne stene Matterhorna zlato olimp. kolajno!). V spisu so navedena mnenja vodilnih plan. revij in znanih nemških alpinistov, ki vsa dosledno odklanjajo tako vrednotenje alpskih dejanj in sploh vse nagrade, ker so tuje bistvu alpinizma kot idealnega, nesebičnega pokreta. — Za kartografe je spis Fritza Ebsterja »Topografično podajanje pokrajine in risanje skalovja na novih kartah DÖAV.« — Slede mični prizori iz življenja svizcev in znanega poeta in esteta H. Hoeka razprava »O drobnih lepota gora«. Prispevek je ilustriran s celo vrsto arhitektonskih detajlov iz gorskih stavb, iz življenja gorjancev in iz pokrajine. — Eksotične motive obdelujeta Hoferichter v povestici »Gora strahot« (ki vsebuje popis izbruha ognjenika Pai Lai (Mount Peleé) na otoku Martinique in Herberta Tichyja »Sprehodi v Aziji«. Septembrska številka zaključuje letnik 1936/37. Spisana je v znamenju žalosti ob veliki katastrofi, ki je zadela nemško odpravo na Nanga Parbatu 1937. — Robert Hüttig pripoveduje o Prokletijah, ki jih je obiskal od albanske strani, in o turah, ki jih je izvršil v osrčju te gorske skupine. — Nadaljnji spis se peča z gorsko skupino Brente in dr. Heyer pripoveduje o zmotnem določevanju višine nekaterih znanih gorā v preteklih časih. Dr. A. B.

Blgarski turist. (1—6. zv. 1937.) Revija nosi nemški podnaslov (Der bulgarische Tourist) in izhaja v prenovljeni obliki. Slike so tiskane na krednem papirju, število ilustracij je pomnoženo. Bolgari mnogo razmišljajo o planinah in planinstvu, o čemer pričajo številni ideološki članki. Zimski turizem (Telčarov, jan., febr. in marec): pisatelj obravnava tehniko smučarstva in zimskega alpinizma ter navaja na koncu literaturo. Skoda, da ne pozna naših spisov! — Človek in planina (Popov, marec-april-maj). — Turizem in gore (Gerg. Georgiev — maj). — List sledi pazljivo vsem velikim dogodkom v inozemskem planinskem svetu: Poskus na Hidden Peak — franc. odprava v Karakoram 1936, marec-april; Siniolhu, uspehi nemške ekspedicije v Sikkim-Himalaji. — V prvem polletju letošnjega leta bi bilo zlasti omeniti sledeče prispevke: Planinci in planinarji: St. Popov označuje za planince tiste, ki jih posel vodi v planine, planinarje pa one, ki jih vodi tja duhovna potreba. Ta oznaka more seveda veljati le za bolgarščino. — »Visoka Bolgarija«, prevod članka, ki ga je napisal o vtisih v bolgarskih gorah Rickmers Rickmers, ki je bil v l. 1933 več mesecev v Bolgariji. — Telčarov piše o prisposabljanju (aklimatizaciji) in treningu v planinstvu ter podčrtava važnost ne samo fizične, temveč tudi moralne prilagoditve goram in njih bistvu (jan.). Dr. Bojan Stamoš poroča o planinski reševalni službi, ki obstoja v Bolgariji šele eno leto. — Telčarov, po svojih zimskih turah znani alpinist, piše o zimskem poskusu v severni steni El Tepe (febr.). Številni so članki pol beletrističnega, pol potopisnega značaja. Zanimive so vesti in beležke iz društvenega življenja, iz tujine, književna poročila in ocene ter navedbe o inozemskih plan. revijah.

Butleti del Centre Excursionista de Catalunya (glasilo Katalonskega alpskega kluba in Katalonskega smučarskega kluba), jan.-julij 1937. — Revija prinaša nele čisto planinsko gradivo, temveč tudi prav lepe članke umetnostne in folklorne vsebine. Tako nas uvaja obširen, lepo ilustriran spis v febr. štev. v romansko umetnost v Pirenejih. — V istem zvezku pripoveduje Eugeni Mora i Obrador o zgodovini vzponov in poskusov v severni steni Eigerja. — Za postanek alpinizma v Kataloniji je važna Associacio catalanista d'excursions científiques. Iz te prvotno znanstvene organizacije je nastala kasnejša alpinska organizacija Centre excursionista etc.; v aprilskem zvezku se proslavlja 50-letnica ustanovitve te organizacije. V Čilenske Ande, med ognjenike in ledenike, nas vodi spis J. Baixasa (jun.). — Ves julijski zvezek je posvečen A. Ribio J. Luch-u, prvemu prezidentu Centre (1855—1937), odličnemu znanstveniku in poborniku planinstva v Kataloniji. Dr. A. B.

Časopis turistů (mesečnik kluba češkoslovaških turistov) prinaša izključno samo članke iz češkoslovaških sredogorij ter je bolj splošno tujsko-prometno nego planinsko glasilo. Revija, odlično ilustrirana, nudi mnogo vpogleda v lepoto češkoslovaške pokrajine in prikazujejo folklorne, umetnostne in druge zanimivosti češkoslovaške zemlje. Redno prinaša drobne vesti o delu v klubu, o vodni turistiki, o klimatičnih krajih in letoviščih, o znamenitih češkoslovaških možeh z opisi njih rojstnega kraja itd. Nikdar pa ne poroča o odnošajih češkoslovaškega planinstva do drugih turističnih organizacij, nič o delu in snovanju alpinistov izven države in izven Evrope. Češkoslovaški planinci se — tako mislimo — udeležujejo tudi v inozemskih planinah, a o njihovih dejanjih ne najdemo — žal — nobenega sledu v glasilu najmočnejše slovanske plan. organizacije, kakor gre kar molče tudi preko velikih dogodkov v Kavkazu, Himalaji in na drugih svetovno alpinističnih arenah, ki jih z napetostjo zasleduje ves alpinski svet.

Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines (1.—6. št. 1937). Medtem ko je »Bergsteiger« reprezentativna, literarno-planinska revija DÖAV., predstavljajo Mitteilungen zunanje skromen, a vsebinsko izredno bogat časopis, ki prinaša aktualne članke in poročila iz življenja te velike plan. organizacije. List ima stalne odstavke: poročila iz sekcij, osebne vesti, kočje in poga, promet, planinsko smučanje, zaščita prirode, oprema in prehrana, planinske nesreče, slovstvo, zemljevidi, alp. umetnost, razno, dopisi članov. Poleg teh vesti pa tehtne članke o perečih zadevah nemškega planinstva ali planinstva sploh. N. pr. »DÖAV. in tisk«, kjer avtor zahteva, da se obveščanje tiska o delu v plan. društvih centralizira in vrši oficijelno. Važna zahteva je to, ker so tudi druga plan. društva spoznala škodo nezanesljive in netočne informativne službe. V febr. številki razmišlja gorski poet Oster Erich (»Bergfahrt des Geistes« »Planinska pot duhá«) o duhovnem pomenu planinstva. »Le tistega požlahtni gora,

kdor nosi plemenitost v sebi« itd. — DÖAV. bije trd boj za zaščito plan. narave; letos se borba vrši okrog Vel. Kleka in Pastarice; opasati in onečediti ju hočejo z novimi cestami, ki bi segale prav v osrčje ledenika. Članki »Proti uničenju pokrajine ob Pastarici« (febr.), pa »Kaj se godi v zaščitenem kraju pod Vel. Klekom«, nam odpirajo pogled v intenzivno delo društva v borbi za tako rešitev pragorske narave. — V marčevi številki je pregledni članek »O ledenikih vzhodnih Alp v poletju 1936 (Klebensberg), ki nam priča o naglem nazadovanju in topljenju ledenikov. Za smučarje je članek »O alpskem načinu smučanja«, za zgodovinarja »O planinstvu starih Germanov«. — Naslednji zvezek: poročilo o ekspediciji v peruanske Ande, ki jo je l. 1936 organiziral DÖAV.; odprava, ki se je je udeležil tudi L. Schneider, je dosegla 5 nad 6000 m visokih vrhov, v glavnem pa so se udeležniki pečali z geološkimi in geografskimi pojavi. — K. Schmidt piše o »Sredstvih planinca za orientacijo«. — Iz majskega zvezka posnemamo, da je društvo trenutno močno zaposleno s kartografskimi deli, ki se tičejo nekaj Alp (Retikon, Venediger), nekaj izvenevropskih gorovij, v katerih so delovale nemške ekspedicije (Nanga Parbat, Cordillere Bianca). Nadalje se omenjajo redna merjenja na ledenikih, geološki študiji, botanična, antropološka in filološka proučavanja v Alpah. — Junijska številka je v glavnem izpolnjena s programom 63. glavne skupščine DÖVA., ki se je vršila v Kufsteinu na Tirolskem, ter z letnim poročilom o delu v l. 1936. Dr. A. B.

The Rucksack Club Journal 1937, letnik VIII., št. 3, glasilo Rucksack Cluba, Manchester. Urednik Robin Gray: 100 str. obsegajoča knjiga pestre vsebine, z jako lepimi ilustracijami ter s številnimi članki (nekaj pesmic vmes). — Poetični F. Burton vzneseno modruje o temi, z kakaj hodimo na planine. J. Cooke nas seznanja z uspehi svoje tritedenske odprave v pokrajino Lhonak, v svrhu ustanovitve glavnega kampišča na Zemu-ledeniku v Himalaji. Sledi Chismana »izlet«, oz. plezalna tura, z umetnikom-risarjem, nato S. Taylorja humoristični slavospev spominom ture v Grandes Jorasses. Na originalen način opisuje Wilson Hey svoj »vzpon ko v sanjah« na Aiguilles du Diable. Priestley Phillips, eden izmed »tigrov«, poetično razmotriva o »popotnik (pravzaprav plezalni) »žeji«. Pri opisu L. Coxon-ove skrajno napore plezalne ture na Aiguille du Grépon je še nam žal, da so jo nekaj sto metrov pod vrhom morali prekiniti zaradi silnih viharjev. Zanimiv je znanstvenika S. Forrestera poučni spis o močvirjih. — H. Taylor malce zabavlja, precej hvali in še več občuduje »Bavarce« in njih plezalno tehniko v zanimivem poročilu o zelo težkih plezalnih turah na Wetterstein in sosede. — Sledi seznam in kratek opis nekaj novih (med njimi odličnih) vzponov, nato J. Hirsta družinski izlet (oče in dva sinova) na motorju iz Angleške na italijanske planine. — Nato spomenice (J. Doughty...), društveno poročilo (predavanja, sestanki, daljši opis nemške — bavarske — plezalne skupine), vzponi, izleti.

V obzoru se ustavimo predvsem pri nam dobro znani: A Short Guide to the Slovene Alps, by F. C. Copeland and M. Debelakova (Kleinmayr and Bamberg); knjigo ocenja H. J. McL. Prinašamo oceno dobesedno: »Avtorici tega malega vodnika sta storili britanski in ameriški planincem resnično uslugo. To ni, pa tudi ne namerava biti popoln vodnik, toda v svojih mejah je to lep kos pionirskega dela, ker nudi angleškimi čitateljem toliko informacij v tako priročni obliki. Želeli bi, naj bi se nekdo odločil, da stori enako uslugo onim, ki obiskujejo Vel. Tatro. Namen knjižice je, da bi jo uporabljali v zvezi z zemljevidi, ki jih je izdalo Slovensko Planinsko društvo. Opisuje najboljše turistične in plezalne centre v Julijskih Alpah, Karavankah in Kamniških Planinah (»Kamnik Alps«!) ter daje podrobne in jasne opise izletov in smeri na vsak pomembnejši vrh. Navadni planinci bodo verjetno tu našli vse informacije, ki bi si jih želeli, toda izkušeni plezalec se bo pri težkih turah vendarle moral obrniti k priznanemu plezalnemu vodniku za težke vzpone, t. j. Hochtourist in den Ostalpen, VIII. del. Težko je reči, kako daleč je navdušenje avtorice za te planine vplivalo na njihove spise; toda verjetno je, da nudijo Jugoslovanske Alpe vse, kar jim onidve pripisujeta: niso tako visoke ko Tirolske (najvišji vrh Triglav: 9400 čev.), zato pa imajo polno možnosti za skalaša (posebno v Martuljku) in nudijo mnogo prilike za sprehode in plezanja različnega značaja tudi za one, ki so manj navdušeni, da bi

viseli nad prepadi ali jezdili po špihkih in rebréh. Številna skalna pota, zavarovana in druga, ki obstoje v Julijskih in Kamniških Alpah — slednje so neke vrste 'žepne Himalaje' — omogočujejo turistom dostop na večino vrhov, čeprav so ti pokriti s snegom do začetka julija. Pod naslovom 'splošna navodila' najdeš nekaj koristnih migljajev glede valute in krajevnih planinskih društev, kakor tudi točne podatke o kakovosti in plačilnih ter drugih ugodnostih v kočah in hotelih. Dodatek vsebuje nekaj besed in fraz, ki lahko koristijo obiskovalcu. Ta knjižica bo prepotreben spremljevalec in bo prištedila mnogo časa in neprijetnosti vsakomur, ki ne zna nemščine in ne razume slovenščine.

Letniku je dodano natančno in sijajno pregledno podrobno kazalo: članki, ilustracije, vzponi, imena vseh vrhov, krajev, avtorjev itd. Milka M. T.

Berg und Ski (glasilo plan. društva Donauland). To društvo predstavlja skupino prav resnih turistov, njihovo glasilo prinaša poleg opisov tur in vzponov tudi tehtne preglede o literaturi in ocene raznih publikacij (n. pr. januarški zvezek revije). Časopis prinaša v vsaki številki samo po en, kvečjemu dva večja članka, popise planinskih vzponov (vedno resnejše ture) ali planinsko prosvetne spise. Med takimi omenimo esej o Charlesu Gos-u, znanem švicarskem pisatelju iz Zeneve, ki je obogatil plan. literaturo dosedaj z 10 knjigami (najboljše med njimi: *Le nuit des Drus, Alpinisme avec Dotique* etc). — Vtisi alpinista na pariški svetovni razstavi (dr. G. Bergmann, okt.): Avtor omenja orjaško sliko Vel. Kleka v avstr. paviljonu, tujsko-prometne oddelke raznih držav, ki prikazujejo tudi lepoto gora, razstave sportnih tvrdk; v jugoslovanskem paviljonu ga zanimajo slike Kamniških in Julijskih Alp in »Balkanskih gora«; Bolgarija daje slike iz Rile, Grčija Olimp, Japonska Fujijamo, Francozi razstavljajo tipe koč in umetniške slike svojih vršacev, zlasti tudi iz kolonij. — Avgustova številka prinaša popis večje ture, ki jo je dr. Bergmann izvršil v naših Kamniških Planinah; hodil je po zaznamovanih potih in ne more prehaliti lepote in samote v tej alpski skupini. — Med opisovalci težjih vzponov zbuja pozornost čustveno pisani sestavki Josipa Pruscha (»Dnevi gorske sreče«, nov. itd.). Dr. A. B.

Antibarbarus.

Piše dr. Jos. Tominšek.

Namenilnik.

»Rinete v goré izgubljat peté ter iskat žuljev.« pravi Finžgar v Mentorju (1937/38, 11), čisto pravilno, obakrat namenilnik: »izgubljat«, »iskate« — za glagolom premikanja »rinete«. Pa drug pisatelj: »Mama ga je morala priti poklicati (!), ali skočil je na pod in se je tekel umivat« (dr. Ivo Šorli, Izbrani spisi, I. 65); tukaj je prav povedano, da je tekel se umivat (namenilnik!), napačno pa je, če pravim, da je prišla poklicati (nedoločnik namesto namenilnika!). Napake so: »Prišla je v domovino umreti« (»Kraljestvo božje« 1935, 40), »Pridem pogledati... grem pokazati, povedati, obnoviti« (Šorli II. 99, 103, 221, 229); pravilno bi bilo: umret — umirat, pogledat, pokazat, povedat, obnovit.

Pravila za namenilnik:

1. Slovenski namenilnik izraža namen premikanja in stoji pri glagolih, ki pomenijo ali povzročijo premikanje: iti, se vrniti, priti, hoditi, leteti, skočiti, planiti, hiteti, poslati, dati. Torej: gremo spat, vrnemo se pozdravit, pridemo poslušat, hodimo loviti, letimo gasiti, skočimo pobrat, planemo zgrabit, hitimo pomagat, pošljemo kupovat — nakupiti, dam konja podkovati.

2. Če imajo ti glagoli drugačen pomen — ne namena premikanja, tedaj se vežejo z nedoločnikom (-ti). To velja n. pr. a) za glagol hiteti v pomenu hiteti s čim, hitro delati (z namenilnikom pa se veže: hiteti kam): »Žene na polju hite reševati peso« (Dom in svet 1935, 184. Žene niso šele prihitele na polje reševati, ampak so bile že tam in so v nju hitro delale). »Željno sem se hitel seznanjati z novimi imeni« (Dostojevski—Levstik, Zapiski... str. 322. Na tem mestu pomeni, da sem se žuril s seznanjanjem). »V Mödlingu hité socialisti postavljati barikade« (»Slovenec«, 14. II. 1934. Bili so že tam in so hiteli s postavljanjem). b) Za

glagol dati v pomenu naročiti, ukazati, izročiti: »Dal si je lase striči«, »dal je drevo posekati«, »dal ga je usmrtili, pokopati«, »dal si je srajco oprati«. Če pa glagol dati pomeni poslati, zahteva namenilnik: »Oče je dal dečka v mesto se učiti trgovstva.« »Baron Erberg je dajal Illyr. Blatt... vezat v eno knjigo.« (Lj Zvon 1934, 119; opetovalni glagol »dajati« kaže na pošiljanje, drugače bi tu stal nedoločnik »vezati«).

3. V namenilnik stopajo dovršni ali nedovršni glagoli, kakor pač zahteva smisel: »Hlapec je šel zjutraj kosit; po zajtrku se je vrnil na travnik pokosit, kar je ostalo.« »Pojdi posodo pomivat, mojo kupico umit.« »Gremo hruške pobirat; tam je najlepša hruška, teci jo pobrat.« — Taka raba je razvidna že iz splošnega pravila; treba pa je nanjo opozoriti, ker se je v naše šolske slovnice zanesla omejitve namenilnika na nedovršne glagole (kosit, gasit, zapirat, spat, umirat, vračat...) in se dovršniki pripuščajo le kot izjema (pokosit, pogasit, zapret...), ki se je naj skušamo izogniti. To neumestno omejitev beremo še v zadnji izdaji Breznikove slovnice (§ 264) z dvoumno opombo, ki je večkrat zbegala učitelja in učenca.

Ta enostranost je nastala zaradi mehaničnega sklepanja iz prve temeljite razlage namenilnika v Miklošičevi Vergl. Grammatik IV. 874; Miklošič ugotavlja samó, da se na vzhodu slovenskega jezikovnega območja sliši samo namenilnik nedovršnikov; navaja pa dolgo vrsto dovršnikov že za cerkveno slovenščino, pa tudi za novoslovenščino. Prejšnji slovničarji se z namenilnikom malo pečajo. Pohlin n. pr. ga sploh ne loči od infinitiva, Vodnik mu zna samo obliko (str. 73) in ga imenuje »persekan neokončavni naklon« (t. j. nedoločnik), bistri Kopitar (str. 331) ga prav tako imenuje »skrajšani nedoločnik« (»verkürzt Infinitiv«), a mu obenem določi pomen, češ, da se ta »nedoločnik brez končnega -i« v rabi krije z latinskim supinom na — um. Metelko ga v svoji slovnici kar imenuje »supinum« (141), dodaja pa (kar omenja tudi Miklošič), da dobi napram nedoločniku v korenskem zlogu odprt samoglasnik (tu mu je za pisavo prišla prav njegova metelčica!), navaja pa (132) primer nedovršnika in dovršnika (>dvigati«, >dvigniti«). Izmed drugih slovničarjev naj omenimo še Malavašiča (leta 1849); on na str. 50 uvršča »namenivni naklon, ki kak namen pomeni«. Janežič še v I. izdaji svoje slovnice (leta 1854, str. 61) pravi enostavno: »Če glagol kak namen naznanuje, stoji v namenivnem naklonu ali namenivniku.« Ko pa je leta 1874 izšel IV. zvezek Miklošičeve slovnice, beremo hitro nato leta 1876 v 5. natisu Janežičeve slovnice (str. 216) pod naslovom »Namenivnik« pravila o njem, ki jih je od Janežiča prevzel Sket in za njim Breznik do današnjega dne. Čas je, da se popravijo in poenostavijo po zgoraj napovedanih točkah 1., 2., 3.

Kako je z namenilnikom v današnjem jeziku? Izrazita posebnost slovenščine je, da je ohranila to izredno tvorbo, ki nam omogoča prav posebno izraževanje. To posebnost tudi zares vestno čuva naš pismeni jezik, naša slovnica. Drugače pa je z našo ljudsko, domačo govorico; v njej se zelo mešata nedoločnik in namenilnik, t. j. oblike s končnico -ti (spa-ti) in -t (spa-t), in to v izgubo nedoločnika, ki se v narečjih v hitrem govoru glasi brez končnega -i, samo na -t; enak je torej namenilniku, tako da v našem jeziku izgine — nedoločnik. Takih nedoločnikov na sam -t je za pogovor sprejel veliko število novi Pravopis, samo na str. 70 jih je šest (hladiti, hoditi, hliniti...); v ohlapnosti, ki se v novejšem času pripušča in od dialektomanov uvaja v našo knjižno izreko, slišiš z odra in pri recitacijah večkrat same — namenilnike (>ne morem ga videti«, >ne maram jest«). To je banalna počestnost; kdor to pripušča, naj govori sploh vse v narečju, pa bo prav njemu in nam. Kljub okrnitvi končnega -i v nedoločniku pa narečja z drugim naglasom ali z okrepitevijo samoglasnika, kakor to opazata Metelko in Miklošič, ločijo namenilnik od po glasovih enako obsežnega nedoločnika. V Zadrečki dolini nedoločnik sploh nima končnega -i, toda točno se loči: »Ne morem spate« kot nedoločnik in: »Gremo spate« kot namenilnik; ravno tako: »Ne zna kóst«, pa: »Gremo kosít«. Pri večini glagolov pa je to razlikovanje izginilo in sta obe obliki enaki v izgovoru narečja, ki ima torej »kratki nedoločnik«, kakor ga za vipavščino ugotavlja Tomšič (ČJKZ 1931, 14).

Vsekako pridite brat, poslušat, se učiti, se ako morete priti in hočete kaj znati.

~~~~~

Čitatelji „Planinskega Vestnika“,
pridobivajte nove naročnike!

*Uljudno prosimo dosedanje naročnike,
da blagovolijo poravnati naročnino za
leto 1938 v znesku Din 50 —
po možnosti že januarja 1938*

Pozor sportniki!

V staroznani trgovini

A. ŽIBERT, Ljubljana

Prešernova ulica — Telefon 37-98

dobite vedno najboljše gojzerice, smučarske, lovske
ter sportne čevlje vseh vrst po zmernih cenah

Smučarjem in planincem

nudi trpežno sportno blago, navaden in
pristen tirolski loden za obleke in drese
v veliki izbiri in najsolidnejših cenah tvrdka

A. ŽLENDER

manufakturna trgovina
Ljubljana, Mestni trg 22

DROGERIJA HERMES

LJUBLJANA - MIKLOŠIČEVA C. 50

FOTO
potrebščine
priznано poceni!

Izvrši vsa **foto** dela hitro in prvovrstno.
Največja izbira **očal** za solnce in sneg.
Samoprodaja „**Delial**“ - kreme, Delial olja
za sportnike. Koža postane takoj rjava, brez
opeklin in izpuščajev. — Trgovci popust. —
Foto dela, poslana po pošti, izvršimo takoj!

Kuhinjska oprema, posoda, jedilno orodje, vrtno orodje

v edini specialni trgovini za kuhinjske in gospodinjske predmete

Zahtevajte
ponudbe!

FRANC GOLOB, Ljubljana

Wolfova ulica 8

Telefon 27-81

Vse imaš v žepu, če kupiš

»Sportni koledar« 1938

Zimski sport • Planinstvo - Alpinizem • Lahka atletika • Plavanje (Rekordi!) • Nogomet

Zahtevajte povsod! Naroča se proti prednakazilu Din 12— ali po povzetju v upravi »SPORTNI KOLEDAR«, Ljubljana, Miklošičeva cesta 3

»PUTNIK«

prodaja vse **vozne karte za domače in inozemske železnice** po originalnih cenah z vsemi možnimi popusti;

prodaja **vozne karte za domače in inozemske parobrodne linije**, za krožna in izletniška potovanja po Jadranskem in Sredozemskem morju, kakor tudi za **prekomorski promet**;

prodaja **vozne karte za zračni promet** v tu- in inozemstvu, dalje spalna mesta mednarodnih društev spalnih voz itd.;

prodaja **sejmske legitimacije**, **vozne rede**, potovalno literaturo ter nabavlja **vize**;

kupuje in prodaja vse valute po najugodnejših dnevnih tečajih, honorira potovalne čeke in kreditna pisma, izdaja turistična kreditna pisma na marke in lire;

prireja izlete in skupinska potovanja z najmodernejšimi in udobnimi avtokari v tuzemstvo (Bosna, Južna Srbija, Črna Gora, Jadran) in v inozemstvo (svetovna razstava v Parizu, Rim, Benetke, italijanska in francoska riviera, Visoke Tatre, Dolomiti, Veliki Klek, Praha, Wien, Berlin, Budapest, Švica, Nemčija itd.); zahtevajte prospekte!

prireja **cenena pavšalna potovanja in bivanja** na Jadranski obali in na otočju; zahtevajte sporede!

nudi interesentom brezplačno vse informacije glede potovanj, deli prospekte, daje nasvete za potovanja, sestavlja **vozne rede** in programe potovanj itd. itd.

NAJBOLJE IN NAJCENEJE POTUJETE S POSREDOVANJEM »PUTNIKA« !! S TEM SI PRIHRANITE ČAS IN DENAR!

Zastopstva »PUTNIKA« v Sloveniji:

ZVEZA ZA TUJSKI PROMET, LJUBLJANA: propagandno informacijske poslovalnice (menjalnice): Ljubljana, Gajeva 3 in hotel Metropol, Bled in Jesenice.

TUJSKOPROMETNA ZVEZA, MARIBOR: propagandno informacijske poslovalnice (menjalnice): Maribor, Aleksandrova 35 in glavni kolodvor, Celje, Ptuj, Rogaška Slatina, St. Ilj, Gornja Radgona in Dravograd.

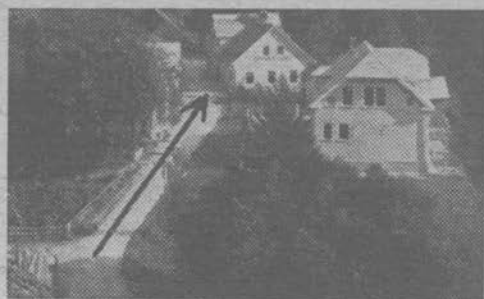

*Smuči,
smuč. oble-
ke in vse
ostale smuč.
potreščine*

nudi najceneje

Stermecki
CELJE

Zahtevajte takoj brezplačni veliki
ilustrirani cenik!

Planinci! Smučarji!

Pri „Logarju“ v Črni
pri šoli Gozd

dobite topla in mrzla jedila, dobra vina
in prenočišča. - Cene zmerne. - Nosači
na razpolago.

Sušnik Anton

Črna - Gozd nad Kamnikom

DOM NA MRZLICI (1119 m)

LAST PODRUŽNICE SPD V TRBOVLJAH

Oskrbovan vse leto. Dobra in cenena pre-
hrana. Prenočišča v kurjenih sobah in
skupnem ležišču. Vsi dohodi markirani.
Najbližji dostop iz Trbovelj in Hrastnika
2—3 ure. Od vseh vlakov vozijo avtobusi
do vznožja. Ugodni smuški tereni. Pri
Domu na razpolago majhna skakalnica.

Darila

za vsako priliko,
v najlepši izbiri

Baraga Ludv.
Ljubljana - nebotičnik

Smučarji!

Preskrbite si
Uran krema

skatero si natrite obraz in roke, da si zava-
rujete kožo proti vremenskim nepravilnostim.
Uran krema je prava hrana za nežen
obraz. Uran krema dobite povsod.

Košček SAHARE

za

29.-

Bata